

T. XXV (2023) Z. 3 (71)
ISSN 1509-1074
10.24425/rhpp.2023.146657

ROCZNIK
HISTORII PRASY POLSKIEJ

The *Amicus* magazine:
Communicating with patients
of the Świętokrzyskie
Oncology Centre in Kielce

„Amicus” — sposoby
komunikowania
Świętokrzyskiego
Centrum Onkologii
w Kielcach z pacjentami

Instytut Mediów, Dziennikarstwa
i Komunikacji Społecznej
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
ul. Uniwersytecka 17
PL 25-406 Kielce
e-mail: chwastyk@ujk.edu.pl
<https://orcid.org/0000-0002-3463-6432>

Jolanta
CHWASTYK-
-KOWALCZYK

KEY WORDS:

Polish health care publications, patient-centred
communication, cancer care and patients,
Kielce Oncology Centre

SŁOWA KLUCZOWE:

„Amicus” 2015–2021, Świętokrzyskie Centrum Onko-
logii, Kielce, Joanna Chądzyńska, Izabela Opalińska

ABSTRACT

This article discusses the quarterly *Amicus*, a free
magazine/communication channel for patients of the
Świętokrzyskie Oncology Centre in Kielce, published
since 2015. *Amicus* combines information, therapeutic
care with an integrative function. Its editor-in-chief is
Joanna Chądzyńska.

ABSTRAKT

Artykuł omawia kanał komunikacji Świętokrzyskiego
Centrum Onkologii w Kielcach z pacjentami jakim
jest bezpłatny kwartalnik „Amicus” wydawany
od 2015 roku do dziś. Redaktorem naczelnym jest
Joanna Chądzyńska. Periodyk spełnia funkcje:
informacyjną, edukacyjną, terapeutyczną,
kulturotwórczą oraz integracyjną.

Streszczenie

Artykuł przedstawia bezpłatny kwartalnik „Amicus”, wydawany od lutego 2015 roku do dziś w 3000 egzemplarzy przez Świętokrzyskie Centrum Onkologii w Kielcach, skierowany do pacjentów tej placówki. Celem uruchomienia tej formy komunikacji jest zaznajamianie pacjentów z profilem jej działania, poszczególnymi oddziałami, profilaktyką badań klinicznych, diagnostyką, sposobami leczenia (chirurgia, radio- i chemioterapia, hormonoterapia, immunoterapia), lekarzami specjalistami, wielodyscyplinarnymi zespołami terapeutycznymi, które opracowują plany leczenia pacjentów, telepatologią — czyli systemami informatycznymi w medycynie, zdrowym trybem życia i odżywiania, psychoonkologią, odbywającymi się konferencjami i sympozjami naukowymi, opieką pielęgniarską, rehabilitacją, prawami pacjentów. Jest to swoisty przyjaciel-przewodnik dla wystraszonych często diagnozą ludzi. Prezentowane są wywiady z wyleczonymi lub będącymi w trakcie leczenia znanymi ludźmi świata kultury (Jerzy Stuhr, Krzysztof Luft, Krystyna Kofta), nauki, w tym z lekarzami medycyny (prof. Stanisław Góźdz, prof. Piotr Chłosta, prof. Marcin Pasiarski, prof. Artur Kowalik, prof. Paweł Rybojad, prof. Janusz Braziewicz, prof. Aldona Kowalska, dr. n. med. Jarosław Jaskulski, dr. n. med. Mateusz Obarzanowski, dr. n. med. Piotr Kędzierawski, dr. n. med. Artur Pabis, dr. n. med. Leszek Smorąg) zachęcające do badań profilaktycznych oraz do optymistycznego nastawienia do leczenia. Celem głównym jest oswojenie pacjentów z lękiem przed chorobą, który często wynika z niewiedzy. Od marca 2020 roku tematy związane z pandemią Covid-19 dotyczą profilaktyki szczepień przeciwko wirusowi oraz różnych powikłań po przebytej chorobie. Artykuł napisano wykorzystując jakościową analizę zawartości prasy.

Od 2015 roku do dnia dzisiejszego ukazuje się w Kielcach bezpłatny kwartalnik „Amicus” — czyli „przyjaciel”, edytowany w 3000 egzemplarzy przez Świętokrzyskie Centrum Onkologii Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej [dalej: ŚCO]. Redakcja uczestniczyła przy produkcji spotów i billboardów promujących programy profilaktyczne raka szyjki macicy i raka piersi, w których twarzami kampanii byli aktorzy Teatru im. Stefana Żeromskiego w Kielcach: Teresa i Mirosław Bielińscy oraz Beata Pszeniczna i Dawid Żłobiński. Współpracuje również przy filmowym projekcie, dotyczącym „Profilaktyki obrzęku limfatycznego. Ścieżka pacjentki”. Filmy można obejrzeć na stronie projektu www.pol.onkol.kielce.pl.

Redaktorem naczelnym jest od początku Joanna Chądzyńska¹. Skład redakcji uzupełniają Izabela Opalińska², Marek Widanka (od nr 18 z 2019 do nr 24 z 2020)

¹ Joanna Chądzyńska ur. w 1973 r. w Ilży. Ukończyła Zarządzanie i Marketing na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego oraz 2-letnie Studia Podyplomowe na tym samym wydziale o kierunku Public Relations. W ŚCO pracuje od czerwca 2006 roku. Zajmowała się programami profilaktycznymi dotyczącymi raka piersi i raka szyjki macicy oraz przygotowaniem ofert, które były odpowiedzią na ogłoszenia konkursowe z Ministerstwa Zdrowia z Narodowego Programu Zwalczania Chorób Nowotworowych obecnie Narodowej Strategii Onkologicznej na wysokospecjalistyczny sprzęt medyczny. Od prawie 2 lat pracuje w dziale inwestycji. Dodatkowo od 2015 roku zajmuje się „Amicusem” na prośbę prof. Stanisława Góździa. Prywatnie J. Chądzyńska lubi ciszę i spokój, piękne widoki górskie i podróże. Lubi jeździć na rowerze, a zimą na łyżwach. Podróżami zaraziła 12-letniego syna, on z kolei próbuje z niej zrobić kibica piłki nożnej. Lubi gotować i przy tym eksperymentuje w kuchni, gotuje też do „Amicusa” i dzieli się swoimi przepisami z czytelnikami.

² Izabela Opalińska — mgr filologii klasycznej (Uniwersytet Jagielloński), uczestnik warsztatów dla dziennikarzy Europy Wschodniej organizowanych w 1992 roku w Londynie przez Know How Found i Agencję Reutera; dziennikarz — publicysta z 25-letnim stażem (1991–1995 „Gazeta Wyborcza” w Kielcach, 1995–2015 „Echo Dnia” w Kielcach), w latach 1991–2002 współpracownik działu reportażu „Gazety Wyborczej”, specjalizacja ochrona zdrowia, sprawy społeczne, wolontariat. Od początku swojej pracy zaangażowana w działania prospołeczne (w latach 2000–2014 koordynator sztabu Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy w Kielcach; dziennikarz popularyzujący program Zdrowa Gmina, mający na celu podniesienie zgłaszalności na badania profilaktyczne — mammografia, cytologia, kolonoskopia. Do 2015 r. funkcjonowała w mediach pod panińskim nazwiskiem Izabela (Iza) Bednarz. Nagrody i wyróżnienia: 1993 — nagroda Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich za reportaż „Szkoła strachu”, Gazeta Wyborcza, Iza Bednarz, Piotr Żak; 1994 — wyróżnienie Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich za reportaż „Na nieciekawej ulicy”, „Gazeta Wyborcza”; 2009 — laureatka konkursu Homo Homini (2009) wojewody świętokrzyskiego w kategorii dziennikarze/redakcje przy-

— pomagał robić zdjęcia do artykułów. Treść i oprawa każdego numeru są akceptowane przez dyrektora ŚCO prof. Stanisława Góździa. Roczny koszt edycji wynosi 40 000 złotych.

Redakcja mieści się przy ul. Stefana Artwińskiego 3 w Kielcach. Opracowaniem graficznym od 1 do 8 numeru zajmował się Piotr Zgorzelski, natomiast od 9 numeru Agencja Reklamowa Czarno na Białym. Skład i przygotowanie do druku oraz druk — na matowym papierze kredowym (130/115g), powierzony jest również Agencji Reklamowej Czarno na Białym. Magazyn jest pięknie wydawany, każdy numer opatrzone wieloma kolorowymi zdjęciami, które są kupowane w banku zdjęć lub robione przez redakcję samodzielnie. Do końca 2021 roku ukazało się 28 numerów pisma. Periodyk zasilają swoimi artykułami lekarze specjaliści, średni personel medyczny oraz pozostali pracownicy ŚCO. Każdy numer ma temat wiodący, z reguły jest to światowy dzień walki z jakimś rodzajem raka. Przykładem może być październikowy numer 4 z 2015 roku, całkowicie poświęcony kwestiom raka piersi, tym bardziej, że ŚCO po audycie Światowego Towarzystwa Senologicznego uzyskał jego akredytację³.

Periodyk ma stałe działy:

- *Nasze Centrum*,
- *Profilaktyka*,
- *Diagnostyka*,
- *Leczenie*,
- *Na zdrowie*.

czyniące się do popularyzacji wiedzy na tematy dotyczące osób niepełnosprawnych; 2010 — nagroda Wojewody Świętokrzyskiego „Laur Świętokrzyski” w kategorii Dziennikarz Roku 2009; 2011 — Nagroda główna w konkursie „Złote Pióro Marszałka” Województwa Świętokrzyskiego za reportaż „Nie zostawiajcie nas”, „Echo Dnia”; 2012 — wyróżnienie specjalne Polskiej Unii Onkologii dla najaktywniejszego dziennikarza za wspieranie idei Konkursu Zdrowa Gmina; 2011, 2012, 2013, 2014 — laureatka czterech kolejnych edycji konkursu „Tak! Pomagam” dla dziennikarzy popularyzujących wolontariat, za reportaże publikowane w „Echu Dnia”; 2013 — nominowana do nagrody im. Barbary N. Łopieńskiej za najlepszy wywiad prasowy, „Przychodzimy, odchodzimy”, „Echo Dnia”; wykładowca (Rola mediów w edukacji onkologicznej społeczeństwa) na warsztatach dla dziennikarzy „Wspólnymi siłami wygramy z rakiem” w 2012 r.; laureatka wyróżnień za popularyzowanie idei Polskiego Czerwonego Krzyża; juror w Przeglądzie Małych Form Teatralnych o tematyce prozdrowotnej organizowanych przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Kielcach i Polskie Towarzystwo Higieniczne (2013–2018). Od 10.2015 r. zatrudniona w Świętokrzyskim Centrum Onkologii na stanowisku specjalisty komunikacji społecznej, edukacji i informacji, członek redakcji „Amicusa” — bezpłatnego kwartalnika dla pacjentów onkologicznych wydawanego przez ŚCO. Posiada 6-letnie (2017–2022) doświadczenie w realizacji projektów dofinansowanych z EFS z zakresu profilaktyki onkologicznej (odpowiedzialna za promocję projektów w mediach, przygotowanie i realizację kampanii reklamowych — projekty koncepcyjne, scenariusze spotów telewizyjnych i radiowych, reportaży telewizyjnych, organizacja sesji zdjęciowych, opracowanie treści zaproszeń, ulotek, przygotowanie artykułów prasowych, organizacja konferencji prasowych, bieżący kontakt z mediami, kontakt z organizacjami pacjentkami, NGO). Zainteresowania: człowiek i jego relacje ze światem, biologia, turystyka górską, piesza i każda inna forma ruchu oraz intensywne poszukiwania metody wydłużenia doby do 30 godzin.

³ Dr hab. n. med. P. Kędzierawski, *Breast Unit*, „Amicus” 2015, nr 4, s. 18–19.

Celem uruchomienia tej formy komunikacji jest informowanie pacjentów o profilu działania Świętokrzyskiego Centrum Onkologii, jego poszczególnych oddziałach, o profilaktyce badań klinicznych, diagnostyce, sposobach leczenia (chirurgia, radio- i chemioterapia, hormonoterapia, immunoterapia), lekarzach specjalistach, wielodyscyplinarnych zespołach terapeutycznych, które opracowują plany leczenia pacjentów, telepatologii — czyli systemach informatycznych w medycynie, o zdrowym trybie życia i odżywiania, psychoonkologii, odbywających się konferencjach i sympozjach naukowych, o opiece pielęgniarskiej, rehabilitacji, o prawach pacjentów.

Świętokrzyskie Centrum Onkologii chcąc budować pozytywne skojarzenia w relacji szpital-pacjent podjęło się rozwiązania, które miało usprawnić komunikację z pacjentem. Joanna Chądryńska została poproszona przez dyrektora ŚCO o napisanie relacji z otwarcia Urologii, była to próba, a jednocześnie pierwszy artykuł, jaki powstał do „Amicusa”. Decyzją prof. Stanisława Góździa powstał magazyn, który jak sobie życzył profesor, miał się nazywać „AMICUS” — miał być przyjacielem-poradnikiem dla pacjenta, który wyjaśnia trudne zagadnienia medyczne (dla profesora najważniejsi są ludzie i przyjaciele). W 1. numerze, który ukazał się w lutym 2015 roku redaktor naczelna napisała, że „Świętokrzyskie Centrum Onkologii to tak naprawdę każdy pacjent, wszyscy tu pracujący i każdy kto uczestniczy w życiu naszego Centrum. Ziemia Świętokrzyska potrzebowała pełnoprofilowego Centrum Onkologii, które otwiera się na pacjenta, bo to on jest tu przecież najważniejszy”⁴. Z założenia miał to być przyjaciel-przewodnik-poradnik dla wystraszonych diagnozą pacjentów i często zagubionych, służący pomocą i wyjaśnieniami. „Amicus”, pisany prostym, językiem, zrozumiałym, dostępnym dla każdego, w którym są praktyczne rady, rzetelne informacje prosto od specjalistów, ma ich przeprowadzić przez te trudne dla nich chwile.

Objętość tego dwułamowego pisma wynosi 40 stron, formatu 29 x 21 cm. Ma bardzo staranny i czytelny layout, jest bogato ilustrowany kolorowymi zdjęciami, diagramami, wykresami, schematami, tabelami, grafiką. Od 1. numeru w 2017 roku zmieniono layout okładki, dodając czerwony pasek, na którym widnieją: częstotliwość ukazywania się, nr ISSN (24449-6294), numeracja i data edycji. Na stronie tytułowej zamieszczono tytuły najważniejszych, polecanych przez redakcję artykułów. Układ i sposób prezentowania treści, format ani objętość nie uległy zmianie.

„Amicus” jest rozkładany na każdym piętrze ŚCO, przed każdą kliniką, działem, wszędzie tam gdzie są miejsca, tj. stoliki, szerszy parapet i tam gdzie jest dużo pacjentów, np. przed pracowniami rtg, USG, przed mammografią, w recepcji, szatni. Przy szatni jest ich najwięcej, ponieważ szczególnie w okresie jesienno-zimowym każdy pacjent zostawia tam ubranie wierzchnie. Personel obsługujący szatnię zachęca do wzięcia magazynu. Dodatkowo kwartalnik jest dystrybuowany podczas akcji profilaktycznych. Ma też swoich stałych czytelników, którzy mają wszystkie numery.

⁴ J. Chądryńska, *Od redakcji słów kilka*, „Amicus” 2015, nr 1, s. 2.

Dział *Nasze Centrum* oswaja pacjentów z lękiem przed chorobą, który często wynika z niewiedzy. Temu celowi służą wywiady z pracującymi w placówce lekarzami różnych specjalności. Jako pierwszy wypowiedział się dr hab. n. med. Stanisław Góźdz, dyrektor ŚCO od 1990 roku⁵. Będąc specjalistą chemioterapii i radioterapii, specjalistą onkologii klinicznej i konsultantem wojewódzkim w tej dziedzinie wyjaśnił w swoim artykule czym jest rak⁶. Przedstawił epidemiologię nowotworów złośliwych w województwie świętokrzyskim w latach 1999–2014⁷. Wyznaczył kierunki inwestycyjne ŚCO, uzasadnione potrzebami zdrowotnymi pacjentów regionu⁸. W kwietniowym numerze z 2019 roku Redakcja poinformowała o otrzymaniu tytułu profesora belwederskiego przez Stanisława Góździa, bogato dokumentując zdjęciami odbiór aktu nominacji profesorskiej z rąk Prezydenta RP Andrzeja Dudy oraz z przyjaciółmi, zamieściła także listy gratulacyjne⁹. Odnotowano również powołanie prof. Góździa do Rady Naukowej przy Ministrze Zdrowia¹⁰, uhonorowanie uczonego złotą odznaką Polskiego Towarzystwa Onkologii w 2021 roku¹¹, czy wyróżnienie na *Liście 100 „Pulsu Medycyny”*, prezentującej najbardziej wpływowe osoby w polskim systemie ochrony zdrowia¹².

Przedstawiono sylwetkę prof. Stanisława Głuszka — Rektora UJK w zespole ŚCO¹³.

W odpowiedzi na potrzeby pacjentów ŚCO powstało w 2015 roku Call Center Centrum Onkologii, będący Telefonicznym Zespołem Obsługi Pacjentów, co znacznie podniosło jakość obsługi chorych¹⁴. W kolejnym roku uruchomiono Informatyczną platformę fuzji badań obrazowych serca — nowatorski projekt z zakresu telemedycyny w ŚCO¹⁵. Poinformowano o nowych możliwościach diagnostyki cho-

⁵ *Początki kieleckiej onkologii. Wywiad z dr hab. n.med. Stanisławem Góźdzem*, „Amicus” 2015, nr 1, s. 4–7.

⁶ Dr hab. n. med. S. Góźdz, *Co to jest rak?*, „Amicus” 2015, nr 1, s. 26–27.

⁷ Dr hab. n. med. S. Góźdz, *Epidemiologia nowotworów złośliwych w woj. świętokrzyskim w latach 1999–2014*, „Amicus” 2017, nr 2 (10), s. 4–6.

⁸ Dr hab. n. med. S. Góźdz, prof. UJK, *Potrzeby zdrowotne pacjentów w woj. świętokrzyskim w zakresie leczenia onkologicznego*, „Amicus” 2017, nr 3 (11), s. 4–6.

⁹ I. Opalińska, *Profesor Stanisław Góźdz już profesorem belwederskim*, „Amicus” 2019, nr 1 (17), s. 4–6.

¹⁰ I. Opalińska, *Profesor Stanisław Góźdz w Radzie Naukowej przy ministrze Zdrowia*, „Amicus” 2019, nr 3 (19), s. 4.

¹¹ I. Opalińska, *Profesor Stanisław Góźdz uhonorowany złotą odznaką PTO*, „Amicus” 2021, nr 4 (28), s. 4.

¹² I. Opalińska, *Profesor Stanisław Góźdz na Liście 109 „Pulsu Medycyny”*, „Amicus” 2021, nr 1 (25), s. 12.

¹³ I. Opalińska, *Profesor Stanisław Głuszek — Rektor UJK w zespole ŚCO*, „Amicus” 2021, nr 4 (28), s. 5.

¹⁴ *Call Center*, „Amicus” 2015, nr 1, s. 39; K. Ponikowska, *Rejestracja. Informacja Call Center*, „Amicus” 2016, nr 1 (5), s. 8–10.

¹⁵ Prof. J. Braziewicz, *Informatyczna platforma fuzji badań obrazowych serca, czyli po co informatyka w diagnostyce medycznej*, „Amicus” 2016, nr 1 (5), s. 4–7.

rób serca¹⁶, dobieraniu optymalnej radioterapii celowanej we współpracy z Uniwersytetem Sztokholmskim¹⁷. Pacjenci dowiadują się o nowych badaniach nad leczeniem przy pomocy inżynierii tkankowej dużych ubytków tkanki kostnej u chorych z rakami jamy ustnej¹⁸ oraz o udziale ŚCO w opracowaniu polskiej terapii adoptywnej (CAR/CAR-T), która jest strategicznym elementem uzbrajania komórek układu odpornościowego do walki z nowotworem złośliwym¹⁹.

Opisywane są zespoły terapeutyczne w ŚCO, które opracowują plan leczenia pacjentów oraz zespoły specjalistów, które konsultują wyniki badań pacjentów²⁰. Pacjent onkologiczny dowiaduje się, jak przebiega proces leczenia, jaka jest rola koordynatora wyznaczonego przez konsylium. Wie, że ma w nim wsparcie aż do zakończenia leczenia informacyjne, administracyjne, organizacyjne, także w komunikowaniu się z lekarzami na wszystkich etapach terapii, takie, aby leczenie było dostosowane do indywidualnych potrzeb pacjenta.

Pojawiają się szczegółowe informacje na temat otwierania nowych oddziałów klinicznych: Urologii²¹, Hematologii z Transplantacją Szpiku²², Chirurgii Klatki Piersiowej²³ czy specjalistycznych laboratoriów — np. do wykrywania zakażeń SARS-CoV-2²⁴.

Odnotowywane są sukcesy w postaci np. setnego przeszczepu szpiku w Klinice Hematologii i Transplantacji Szpiku ŚCO²⁵.

Przybliżane są osiągnięcia nauki w zakresie sprzętu medycznego²⁶, jak również zakupy najnowszej aparatury przez ŚCO — np. 3-teslowego rezonansu magnetycznego

¹⁶ Lek. med. M. Kleist, *Fuzja badań czynnościowych z badaniami morfologicznymi — nowe możliwości diagnostyki chorób serca*, „Amicus” 2016, nr 2 (6), s. 4–7.

¹⁷ I. Opalińska, *ŚCO razem z Uniwersytetem Sztokholmskim szuka markerów wrażliwości na radioterapię*, „Amicus” 2016, nr 3 (7), s. 4.

¹⁸ I. Opalińska, *ŚCO rozpoczęło badania nad wykorzystaniem inżynierii tkankowej w leczeniu chorych z rakami jamy ustnej*, „Amicus” 2017, nr 3 (11), s. 9–10.

¹⁹ I. Opalińska, *ŚCO uczestniczy w opracowaniu polskiej terapii CART-T*, „Amicus” 2021, nr 1 (25), s. 27–29.

²⁰ *Zespoły terapeutyczne w ŚCO*, „Amicus” 2015, nr 1, s. 8–9.

²¹ J. Chądzyńska, *Urologia Świętokrzyskiego Centrum Onkologii nie ma powodów do wstydu. Otwarcie 19 CII 2014 r.*, „Amicus” 2015, nr 1, s. 10–11.

²² Dr n. med. M. Pasiarski, *Klinika Hematologii z Transplantacją Szpiku — rok po otwarciu*, „Amicus” 2015, nr 2, s. 4–7.

²³ I. Opalińska, *Sławy polskiej torakochirurgii na otwarciu Kliniki Chirurgii Klatki Piersiowej*, „Amicus” 2016, nr 2 (6), s. 9.

²⁴ I. Opalińska, *ŚCO uruchomiło własne laboratorium do wykrywania zakażeń SARS-CoV-2*, „Amicus” 2020, nr 2 (22), s. 4–5.

²⁵ I. Opalińska, *Setny przeszczep szpiku w Klinice Hematologii i Transplantacji Szpiku ŚCO*, „Amicus” 2017, nr 4 (12), s. 4–5.

²⁶ Dr n. med. A. Kowalik, dr B. Sikora, mgr inż. P. Kowalik, prof. dr hab. D. Elbaum, dr hab. n. med. S. Gózdź, *W walce z nowotworem pomocą nanocząsteczki i światło podczerwone*, „Amicus” 2015, nr 2, s. 8–9.

w 2016 roku²⁷, nowego akceleratora liniowego w 2017²⁸, Visionsense Iridium w 2018, co oszczędzi pacjentkom węzły chłonne²⁹, ultrasonografu do biopsji fuzyjnej w 2019³⁰, pozytonowego tomografu emisyjnego (PET)³¹, nowych urządzeń w Stacji Łóżek i Centralnej Sterylizatorni ŚCO³², wymiana wysłużonych akceleratorów na nowe³³.

Redakcja pisma informuje czytelników o finansowym wsparciu władz samorządowych i innych ŚCO w różnych programach profilaktyki nowotworowej, jak również o samych programach profilaktycznych³⁴ — np. dofinansowanie przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego projektu „Być świadomą kobietą” — wsparcie profilaktyki raka szyjki macicy poprzez działania zachęcające kobiety z terenu Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego do badań profilaktycznych³⁵. W piśmie zamieszczono wywiady z aktorami, którzy byli twarzami tej kampanii — Teresą i Mirosławem Bielińskimi³⁶, Beatą Pszeniczną i Dawidem Żłobińskim³⁷. W ramach tego programu ŚCO zakupił bus, aby ułatwić mieszkankom regionu bezpłatne dotarcie na badania cytologiczne³⁸. Promowani są liderzy w zakresie profilaktyki onkologicznej³⁹.

Redakcja powiadamia o programach pilotażowych, w które zaangażowane jest ŚCO, przykładowo o wdrożeniu w 2019 roku pilotażu Krajowej Sieci Onkologicznej w województwie świętokrzyskim⁴⁰. Także o Otwartych Dniach ŚCO, czy innych akcjach, zachęcających do badań profilaktycznych, jak np. Ride 4 Women, Onko Tour⁴¹,

²⁷ I. Opalińska, *Nowy 3teslowy rezonans magnetyczny w ŚCO*, „Amicus” 2016, nr 2 (6), s. 8.

²⁸ K. Lis, *Nowy akcelerator liniowy w ŚCO*, „Amicus” 2017, nr 2 (10), s. 7; tenże, *Nowy akcelerator liniowy w ŚCO*, „Amicus” 2018, nr 1 (13), s. 30–31.

²⁹ I. Opalińska, *Nowe rozwiązanie w ŚCO*, „Amicus” 2018, nr 2 (14), s. 16–17.

³⁰ I. Opalińska, *Ultrasonograf do biopsji fuzyjnej w Klinice Urologii ŚCO*, „Amicus” 2019, nr 1 (17), s. 21.

³¹ I. Opalińska, *Umowa na nowy PET podpisana*, „Amicus” 2019, nr 2 (18), s. 10.

³² I. Opalińska, *Nowe urządzenia w Stacji Łóżek i Centralnej Sterylizatorni ŚCO*, „Amicus” 2020, nr 4 (24), s. 6–8.

³³ K. Lis, *Klinik Radioterapii ŚCO rozbudowana i wyposażona w nowoczesne urządzenia*, „Amicus” 2021, nr 1 (25), s. 4–6.

³⁴ J. Chądzyńska, *Wsparcie profilaktyki nowotworowej w województwie świętokrzyskim*, „Amicus” 2017, nr 2 (10), s. 8–9; taż, *Żyj zdrowo i bądź świadoma*, „Amicus” 2017, nr 2 (10), s. 12–13;

³⁵ I. Opalińska, *Być świadomą kobietą*, „Amicus” 2017, nr 4 (12), s. 6–7.

³⁶ *Teresa i Mirosław Bielińscy. „Zrób coś dobrego dla siebie”, rozmowę przeprowadziła Izabela Opalińska*, „Amicus” 2017, nr 3 (11), s. 35–38.

³⁷ *Beata Pszeniczna i Dawid Żłobiński. Bardzo głupio jest umierać ze wstydu, rozmowę przeprowadziła Izabela Opalińska*, „Amicus” 2017, nr 4 (12), s. 34–37

³⁸ I. Opalińska, *Bus ŚCO już wozi pacjentki po zdrowie*, „Amicus” 2018, nr 1 (13), s. 4–5.

³⁹ I. Opalińska, *Przepis na lidera profilaktyki onkologicznej*, „Amicus” 2018, nr 2 (14), s. 35–38.

⁴⁰ I. Opalińska, *Pilotaż sieci onkologicznej w województwie świętokrzyskim*, „Amicus” 2019, nr 1 (17), s. 7–8; *Pilotaż w pigułce. Rozmowę z prof. Stanisławem Góździem przeprowadziła Izabela Opalińska*, tamże, s. 36–37.

⁴¹ I. Opalińska, *2 lutego Dzień Otwarty ŚCO*, „Amicus” 2019, nr 1 (17), s. 10–11; taż, *Na przekór burzom i nowotworom*, „Amicus” 2018, nr 3 (15), s. 6–7; taż, *Onkotwardziele zdobyli Kielce*, „Amicus” 2021, nr 2 (26), s. 10.

jak również o realizacji różnych projektów, w tym „Szczepienia dla chorych onkologicznie”⁴². Wspólnie z Uniwersytetem Jana Kochanowskiego w Kielcach uczestniczy w programie Horyzont 2020 — międzynarodowym projekcie naukowym mającym poprawić skuteczność leczenia napromieniowaniem i zminimalizować jego uboczne skutki⁴³. ŚCO nawiązało również współpracę z MD Anderson Cancer Center w Huston w zakresie prowadzenia równoległych badań klinicznych nad nowymi lekami i terapiami w chorobach nowotworowych⁴⁴.

Czytelnik dowiadyuje się również o wsparciu finansowym władz na zakup sprzętu medycznego dla ŚCO⁴⁵.

Pacjenci na pewno z ulgą i nadzieją przyjmują informacje na temat zdobywanych przez ŚCO certyfikatów jakości leczenia⁴⁶, czy wyróżnień poszczególnych lekarzy przyznawanych przez różne organizacje — członek honorowy (dr n. med. Janusz Słusznia w 2016), Anioł Medycyny (dr n. med. Piotr Kędzierawski w 2016, lekarz Artur Pabis w 2017, dr n. med. Agnieszka Florek w 2017)⁴⁷, Hipokrates Świętokrzyski (Lekarz Roku 2018 — dr n. med. Artur Pabis, Ginekolog Roku 2018 — dr Agnieszka Wrona-Cyranowska)⁴⁸. Także o sprawowanych funkcjach w międzynarodowych gremiach — dr Kamil Zalewski prezydentem European Network of Young Gynae Oncologists⁴⁹, czy powoływaniu na stanowisko konsultantów wojewódzkich w różnych dziedzinach medycyny⁵⁰. O wysokim standardzie usług ŚCO świadczy uzyskanie Międzynarodowego Certyfikatu na Wykonywanie Diagnostyki

⁴² I. Opalińska, *Szczepienia dla chorych onkologicznie*, „Amicus” 2019, nr 2 (18), s. 8–9; taż, *Szczepionki dla chorych onkologicznie. Poradnik pacjenta*, „Amicus” 2019, nr 3 (19), s. 10–11; taż, *Mimo pandemii ŚCO realizuje program szczepień dla chorych onkologicznie*, „Amicus” 2020, nr 4 (24), s. 10.

⁴³ *Komunikat prasowy UJK. Szansa dla chorych na raka*, „Amicus” 2020, nr 1 (21), s. 6; I. Opalińska, *Nowy Horyzont dla napromieniowanych pacjentów*, tamże, s. 8–9.

⁴⁴ I. Opalińska, *ŚCO — MD Anderson Cancer Center. Amerykańsko-polskie badania nad lekami ostatniej szansy na białaczkę*, „Amicus” 2020, nr 1 (21), s. 24–25.

⁴⁵ I. Opalińska, *20 milionów złotych na sprzęt medyczny dla ŚCO*, „Amicus” 2018, nr 3 (15), s. 4–5.

⁴⁶ Lek. med. M. Misiek, *Akredytacja i tytuł European Training Centre in Gynaecological Oncology dla Kliniki Ginekologii ŚCO*, „Amicus” 2016, nr 4 (8), s. 4; Dr inż. J. Guzy, *akredytacja Ministra Zdrowia dla Świętokrzyskiego Centrum Onkologii*, „Amicus” 2019, nr 2 (18), s. 7.

⁴⁷ I. Opalińska, *Zaszczytny tytuł dla doktora Janusza Słusznia*, „Amicus” 2016, nr 4 (8), s. 6; Dr n. med. P. Kędzierawski, *Warto być wrażliwym człowiekiem*, „Amicus” 2017, nr 2 (10), s. 34–36; *Dr Artur Pabis, Walczymy o zdrowie i kobiecość pacjentek, rozmawiała Izabela Opalińska*, „Amicus” 2018, nr 1 (13), s. 36–38; *Doktor Agnieszka Florek — Anioł Medycyny 2017*, „Amicus” 2018, nr 3 (15), s. 30–32.

⁴⁸ I. Opalińska, *Specjaliści z ŚCO triumfowali w Hipokratesie Świętokrzyskim 2018*, „Amicus” 2019, nr 2 (18), s. 11–14.

⁴⁹ I. Opalińska, *Doktor Kamil Zalewski — prezydentem młodych ginekologów onkologów*, „Amicus” 2017, nr 3 (11), s. 7–8.

⁵⁰ Np. I. Opalińska, *Doktor Agnieszka Walczyk z Kliniki Endokrynologii ŚCO ponownie konsultantem wojewódzkim w dziedzinie endokrynologii*, „Amicus” 2020, nr 2 (22), s. 9; taż, *Profesor*

Koronawirusa przez jego Zakład Diagnostyki Molekularnej⁵¹, uzyskanie Certyfikatu „Szpitala Dobrej Praktyki Żywienia Klinicznego — Leczenie przez Żywienie”⁵².

Czytelnik poznaje działy pozamedyczne, znajdujące się w ŚCO, które czuwają nad bezpieczeństwem pacjentów — dział żywienia, klasyfikacja diet, technologia ich sporządzania, ponieważ ma to duży wpływ na efektywność leczenia, piramida zdrowego żywienia⁵³.

Zamieszczane są sprawozdania z konferencji naukowych, sympozjów i kongresów oraz warsztatów⁵⁴, reportaże z wizyt w ŚCO przedstawicieli Komisji Europejskiej⁵⁵, młodych lekarzy z europejskiej organizacji młodych lekarzy ginekologów i położników ENTOG⁵⁶, gali plebiscytów Lekarz Roku⁵⁷, staży.

Redakcja zareagowała na pandemię COVID-19, podając zasady funkcjonowania ŚCO w czasie epidemii, informując o wstrzymaniu wizyt w poradniach, prowadzeniu

---

Marcin Pasiarski konsultantem wojewódzkim w dziedzinie hematologii na kolejną 5-letnią kadencję, tamże, s. 10; taż, *Wojewoda powołał konsultantów z ŚCO. Doktor Monika Siolek nowym konsultantem wojewódzkim w dziedzinie genetyki klinicznej. Dr hab. Bonita Durnaś konsultantem wojewódzkim w dziedzinie mikrobiologii lekarskiej*, „Amicus” 2020, nr 3 (23), s. 18–19; taż, *Doktor Agnieszka Toczek-Wasiak z ŚCO nowym konsultantem wojewódzkim w dziedzinie medycyny paliatywnej*, „Amicus” 2021, nr 1 (25), s. 13; taż, *Nowi konsultanci wojewódzcy z ŚCO*, „Amicus” 2021, nr 4 (28), s. 6–8.

⁵¹ I. Opalińska, *Międzynarodowy Certyfikat na Wykonywanie Diagnostyki Koronawirusa dla Zakładu Diagnostyki Molekularnej*, „Amicus” 2020, nr 3 (23), s. 4–5.

⁵² I. Opalińska, *Certyfikat „Szpital Dobrej Praktyki Żywienia Klinicznego — Leczenie przez Żywienie”*, „Amicus” 2021, nr 2 (26), s. 25–28.

⁵³ Dr inż. A. Tokarska, *Dział Żywienia w Świętokrzyskim Centrum Onkologii*, „Amicus” 2015, nr 3, s. 4–7.

⁵⁴ J. Chądzyńska, *XVI Kongres Medycyny Rodzinnej 2–5 czerwca 2016*, „Amicus” 2016, nr 3 (7), s. 5; I. Opalińska, *Onkokardiologia. Ogólnopolski Zespół Ekspertki*, „Amicus” 2017, nr 1 (9), s. 4–5; taż, *I Świętokrzyskie Dni Ginekologii Onkologicznej*, tamże, s. 6–7; Dr n. med. M. Chrobot, *W ŚCO obradowali eksperci ochrony zdrowia z całej Polski*, „Amicus” 2017, nr 2 (10), s. 10–11; I. Opalińska, *Z liderami społeczności lokalnych o świadomości i kobietach*, „Amicus” 2017, nr 4 (12), s. 8–9; taż, *Dziurawa sieć szpitali. W Kielcach obradowali koderzy medycyjni*, „Amicus” 2018, nr 2 (14), s. 4–5; taż, *Wszystkie ręce na pokład*, tamże, s. 5–6; taż, *XXI Konferencja Inspektorów Ochrony Radiologicznej*, „Amicus” 2018, nr 3 (15), s. 8; taż, *200 specjalistów z całej Polski na konferencji PTKM*, „Amicus” 2019, nr 2 (18), s. 4; *Czeka nas bardzo pracowita jesień. Z dr Michałem Chrobotem rozmawiała Izabela Opalińska*, tamże, s. 5–6; taż, *Polska kardiologia doceniona na międzynarodowym forum*, „Amicus” 2019, nr 3 (19), s. 5; *Dziś diagnosta, jutro medyk laboratoryjny. Z prof. Maciejem Szmítowskim — Konsultantem Krajowym w dziedzinie diagnostyki laboratoryjnej rozmawiała Izabela Opalińska*, „Amicus” 2019, nr 3 (19), s. 36–38; I. Opalińska, *Mistrzowie laparoskopii z ŚCO uczyli kolegów z całej Polski*, „Amicus” 2019, nr 4 (20), s. 4; taż, *Międzynarodowa Szkoła Laparoskopii Ginekologicznej w ŚCO*, tamże, s. 5–6; taż, *Radiolodzy z całej Polski doszkalali się w ŚCO*, „Amicus” 2019, nr 4 (20), s. 17; taż, *Najwyższy czas na czyste powietrze*, tamże, s. 26–27; taż, *V Ogólnopolska Konferencja ŚCO i PTKM*, „Amicus” 2021, nr 2 (26), s. 4–6.

⁵⁵ I. Opalińska, J. Chądzyńska, *Fotoreportaż z wizyty Coriny Cretu Komisarz ds. Polityki Regionalnej w Komisji Europejskiej*, „Amicus” 2016, nr 3 (7), s. 6–7.

⁵⁶ I. Opalińska, *Europejscy goście w Klinice Ginekologii ŚCO*, „Amicus” 2019, nr 3 (19), s. 6–7.

⁵⁷ I. Opalińska, *Lekarz Roku 2016*, „Amicus” 2017, nr 1 (9), s. 8.

diagnostyki tylko dla pacjentów onkologicznych⁵⁸. Pokazano, że zatrudnieni w ŚCO profesorowie i inni pracownicy dali przykład pacjentom, szczepiąc się 5 stycznia 2021 r. przeciwko koronawirusowi SARS-CoV-2⁵⁹.

Ważną częścią pisma jest *Profilaktyka*. Prezentowane tu są diety wzmacniające układ immunologiczny organizmu⁶⁰. Duży akcent kładziony jest na badania profilaktyczne przede wszystkim seniorów, ale także pozostałych osób różnych grup wiekowych⁶¹. Pokazano sesję zdjęciową, promującą programy profilaktyczne raka szyjki macicy i raka piersi⁶², także omówiono profilaktykę obrzęku limfatycznego po leczeniu raka piersi⁶³ oraz poinformowano o ponownym uruchomieniu wykonywania profilaktycznej mammografii w czasie pandemii⁶⁴. Pokazano zdjęcia z planu filmowego, realizowanego z TVP3 Kielce dotyczącego programu profilaktyki raka piersi⁶⁵. Wszystkie 3 reportaże można obejrzeć na stronie projektu: www.pol.onkol.kielce.pl.

⁵⁸ I. Opalińska, *Zasady funkcjonowania ŚCO w czasie epidemii*, „Amicus” 2020, nr 1 (21), s. 4–5; też, *Onkologia w cieniu pandemii. Trochę ciszej na korytarzach. Poza tym wszystko normalnie*, tamże, s. 26–28.

⁵⁹ I. Opalińska, *Szczepienia przeciwko koronawirusowi w ŚCO. Nasi profesorowie dali przykład*, „Amicus” 2020, nr 4 (24), s. 4–5.

⁶⁰ J. Chądzyńska, *Dieta przeciwnowotworowa*, „Amicus” 2015, nr 1, s. 12–13; E. Dulnik, *BMI — praktyczne wskazówki*, „Amicus” 2021, nr 3 (27), s. 8–9; też, *Zalecenia dietetyczne*, tamże, s. 10–11.

⁶¹ J. Chądzyńska, *Skuteczne promowanie badań profilaktycznych nie tylko w Dzień Babci i Dziadka*, „Amicus” 2015, nr 1, s. 14–15; też, *Znaczenie badań profilaktycznych we wczesnym wykrywaniu nowotworów*, „Amicus” 2017, nr 1 (9), s. 9–11; też, *Profilaktyka w prezencie dla babci i dziadka*, „Amicus” 2020, nr 4 (24), s. 21–23.

⁶² J. Chądzyńska, I. Opalińska, *Sesja zdjęciowa*, „Amicus” 2017, nr 3 (11), s. 11–15; też, *„Nie cykamy się z rakiem” — barwny VI Suchedniowski Bieg Kobiet*, „Amicus” 2020, nr 1 (21), s. 16–17; Dr n. med. P. Kędzierawski, *Pięć lat Breast Cancer Unit w ŚCO*, „Amicus” 2020, nr 3 (23), s. 6–8; I. Opalińska, *Profilaktyka onkologiczna w gwiazdkowym prezencie*, „Amicus” 2020, nr 4 (24), s. 11–12; J. Chądzyńska, *Zdrowy nawyk jako ważny element profilaktyki*, tamże, s. 18–19; I. Opalińska, *ŚCO rozpoczęło pilotażowe badania wirusa HPV-DNA w profilaktyce raka szyjki macicy*, „Amicus” 2021, nr 1 (25), s. 33–34; też, *Cyto Maniek, mnóstwo badań i konsultacji podczas DOFE 2021 w ŚCO*, „Amicus” 2021, nr 3 (27), s. 4–6; też, *We wrześniu (i nie tylko) odwiedź ginekologa*, tamże, s. 7; też, *ŚCO zaprasza na profilaktykę bez barier*, tamże, s. 15.

⁶³ J. Chądzyńska, *Profilaktyka obrzęku limfatycznego po leczeniu raka piersi*, „Amicus” 2020, nr 3 (23), s. 12–15; *Profilaktyka obrzęku limfatycznego po leczeniu raka piersi*, „Amicus” 2020, nr 4 (24), s. 15–17; Dr n. med. A. Opuchlik, *Profilaktyka obrzęku limfatycznego po leczeniu raka piersi*, „Amicus” 2020, nr 4 (24), s. 12–15; też, *Profilaktyka obrzęku limfatycznego*, „Amicus” 2021, nr 1 (25), s. 14–17; I. Opalińska, *Program profilaktyki obrzęku limfatycznego po leczeniu raka piersi. Przelamać tabu*, „Amicus” 2021, nr 3 (27), s. 12–14; A. Fras-Jas, *Profilaktyka obrzęku limfatycznego. Wsparcie psychologiczne*, „Amicus” 2021, nr 4 (28), s. 12–14.

⁶⁴ I. Opalińska, *ŚCO zaprasza na bezpieczną profilaktykę*, „Amicus” 2020, nr 2 (22), s. 19–20.

⁶⁵ I. Opalińska, *Na planie filmowym Polforum.pl i Ścieżki pacjentki*, „Amicus” 2021, nr 4 (28), s. 15–17.

Pacjenci dowiadują się o różnych rodzajach raka, np. jelita grubego⁶⁶. Metody leczenia omawiają zaproszeni do rozmowy na portalu PubliczneCentraOnkologii.pl specjaliści: specjalista chirurgii onkologicznej i chirurgii ogólnej, dr n.med. Sławomir Trepka omówił metody leczenia raka jelita grubego⁶⁷. Z okazji Dnia Walki z Czerniakiem ten sam lekarz zwrócił uwagę na jakie znamiona powinniśmy zwracać szczególną uwagę⁶⁸. Przypominano o regularnym samobadaniu skóry⁶⁹. Pokazano wyniki badań retrospektywnych przeprowadzonych w ŚCO zaprezentowane na X Światowym Kongresie Czerniaka w dniach 15–17 kwietnia 2021 roku w Rzymie⁷⁰.

Inne artykuły informują o bezpiecznym korzystaniu z kąpielii słonecznych⁷¹.

Omówiony został Światowy Dzień bez Tytoniu⁷², Europejski Dzień Prostaty⁷³ — a przy okazji znaczenie likopenu, składnika pomidorów w utrudnianiu tworzenia się substancji wywołujących nowotwory oraz hamujących nienaturalny podział komórek w organizmie⁷⁴. Do raka prostaty powrócono z okazji spotkania edukacyjnego „Fakty i mity o raku gruczołu krokowego. Przychodzi pacjent do urologa” 9 marca 2019 roku w ŚCO⁷⁵.

Przeprowadzane są wywiady ze specjalistami w różnych dziedzinach leczenia raka⁷⁶. Kolejno zaprezentowano cyklicznie: Tydzień Świadomości Nowotworów Regionu Głowy i Szyi⁷⁷, Światowy Dzień Wiedzy o Chłoniakach⁷⁸, Światowy Dzień

⁶⁶ J. Chądzyńska, *Marzec miesiącem świadomości raka jelita grubego*, „Amicus” 2015, nr 1, s. 16–17

⁶⁷ *Metody leczenia raka jelita grubego*, „Amicus” 2015, nr 1, s. 18–19.

⁶⁸ Dr n. med. S. Trepka, *14 kwietnia Światowy Dzień Czerniaka, 27 kwietnia — Dzień Walki z Czerniakiem*, „Amicus” 2015, nr 2, s. 10–13.

⁶⁹ J. Zapała, *Czerniak. Chroń swoją skórę, błony śluzowe i oczy*, „Amicus” 2021, nr 1 (25), s. 32.

⁷⁰ I. Opalińska, *ŚCO uczestniczyło w wielośrodkowym badaniu dotyczącym skuteczności leczenia czerniaka*, „Amicus” 2021, nr 1 (15), s. 30–32.

⁷¹ K. Jasik, *Bezpieczne lato*, „Amicus” 2016, nr 3 (7), s. 10–11; J. Zapała, *Bezpieczne opalanie gwarantują udane wakacje*, „Amicus” 2019, nr 2 (18), s. 17–19.

⁷² J. Zapała, *Co z tym paleniem?*, „Amicus” 2015, nr 2, s. 14–15.

⁷³ Lek. med. M. Obarzanowski, *15 września — Europejski Dzień Prostaty*, „Amicus” 2015, nr 3, s. 8–9.

⁷⁴ J. Chądzyńska, *Pomidor źródłem cennego likopenu*, „Amicus” 2015, nr 3, s. 10–11.

⁷⁵ I. Opalińska, *Przychodzi pacjent do urologa*, „Amicus” 2019, nr 1 (17), s. 19–20.

⁷⁶ Np.: *Diagnostyka i leczenie nowotworów mózgu. Z dr n. med. Dorotą Kiprian rozmawia Karolina Jasik*, „Amicus” 2016, nr 1 (5), s. 18–21; Dr hab. n. med. P. Rybojad, *Rak płuc — wczesne objawy, diagnostyka i leczenie*, „Amicus” 2016, nr 2 (6), s. 16–19.

⁷⁷ Dr n. med. S. Okła, *23–27 września Tydzień Świadomości Nowotworów Regionu Głowy i Szyi*, „Amicus” 2015, nr 3, s. 12–15; J. Zapała, *VII Europejski Tydzień Profilaktyki Nowotworów Głowy i Szyi*, „Amicus” 2019, nr 3 (19), s. 18–19; *taż*, *VIII Europejski Tydzień Profilaktyki Nowotworów Głowy i Szyi w ŚCO. Badaj się na przekór pandemii*, „Amicus” 2020, nr 3 (23), s. 16–17; I. Opalińska, *Dziękujemy za udany IX Tydzień Profilaktyki Nowotworów Głowy i Szyi*, „Amicus” 2021, nr 3 (27), s. 18–19; *taż*, *Nie ignoruj objawów nowotworów głowy i szyi — badaj się teraz!*, *tamże*, s. 20–21.

⁷⁸ Lek. med. P. Steckiewicz, *15 września Światowy Dzień Chłoniaka*, „Amicus” 2015, nr 3, s. 22–25.

Otyłości⁷⁹, Październik Miesiącem Walki z Rakiem Piersi⁸⁰, idea Cytomammobusa i cytobusa ŚCO⁸¹, Europejski Dzień Mózgu⁸², Europejski Tydzień Walki z Rakiem Szyjki Macicy⁸³, Światowy Dzień Świadomości Raka Jajnika⁸⁴, Światowy Dzień Cukrzycy⁸⁵, Światowy Dzień Otyłości⁸⁶, Listopad — Światowy Miesiąc Świadomości Raka Płuca⁸⁷, Światowy Dzień Walki z Rakiem⁸⁸, Europejski Tydzień Urologii⁸⁹, Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach⁹⁰, Europejski Tydzień Świadomości Raka Szyjki Macicy⁹¹, Marzec Miesiącem Świadomości Raka Jelita

⁷⁹ J. Zapała, *24 października Światowy Dzień Otyłości*, „Amicus” 2016, nr 4 (8), s. 10–11.

⁸⁰ J. Chądzyńska, *Październik Miesiącem Walki z Rakiem Piersi*, „Amicus” 2015, nr 4, s. 10–11; Dr n. med. A. Bocian, *Diagnoza, leczenie raka piersi*, „Amicus” 2015, nr 4, s. 20–23; Dr n. med. A. Lipińska, *Wpływ fizjoterapii na zmniejszenie niepożądanych skutków leczenia onkologicznego u kobiet po mastektomii*, „Amicus” 2015, nr 4, s. 24–27; J. Zapała, *Profilaktyka raka piersi w świetle Europejskiego Kodeksu Walki z Rakiem*, „Amicus” 2015, nr 4, s. 32–33; *Potrzebny jest rok świadomości raka piersi. Z dr n. md. Leszkiem Smorągiem rozmawiała Izabela Opalińska*, „Amicus” 2021, nr 3 (27), s. 25–27.

⁸¹ D. Węglińska, *Pracownia mobilna*, „Amicus” 2015, nr 4, s. 12–13; I. Opalińska, *Cytomammobus ŚCO jako salon profilaktyki*, „Amicus” 2017, nr 3 (11), s. 18–19; *taż*, *Cytobus ŚCO: lekki, mobilny i przyjazny kobiecie*, „Amicus” 2018, nr 1 (13), s. 16–17; *taż*, *Cytobusem strzał w dziesiątkę*, „Amicus” 2018, nr 2 (14), s. 11–13; J. Chądzyńska, *Daj zdrowie swojej mamie*, *tamże*, s. 14–15; *taż*, *Cytobus Świętokrzyskiego Centrum Onkologii w Onkologicznej TOP Dziesiątce 2018*, „Amicus” 2019, nr 1 (17), s. 16; *Cytobus i Cytomammobus w nowej odsłonie*, „Amicus” 2019, nr 3 (19), s. 16; I. Opalińska, *Profilaktyczny rekord. 300 badań i konsultacji w jeden weekend*, „Amicus” 2021, nr 2 (26), s. 16–18.

⁸² J. Zapała, *18 Marca — Europejski Dzień Mózgu. Czy telefon komórkowy powoduje raka?*, „Amicus” 2016, nr 1 (5), s. 11–13;

⁸³ Dr n. med. A. Chil, *25–31 styczeń — Tydzień Walki z Rakiem Szyjki Macicy*, „Amicus” 2016, nr 1 (5), s. 14–17; I. Opalińska, *20–26.01 Europejski Tydzień Profilaktyki Raka Szyjki Macicy*, „Amicus” 2020, nr 1 (21), s. 10–11; J. Chądzyńska, *Hasło — „cytologia”. Europejski Tydzień Profilaktyki Raka Szyjki Macicy*, *tamże*, s. 12–14; I. Opalińska, *18–24 stycznia Europejski Tydzień Profilaktyki Raka Szyjki Macicy*, „Amicus” 2021, nr 1 (25), s. 18–20.

⁸⁴ Lek. med. M. Misiek, *8 maja Światowy Dzień Świadomości Raka Jajnika*, „Amicus” 2016, nr 2 (6), s. 20–21.

⁸⁵ Dr n. med. W. Mościcka-Staszczuk, *14 listopada Światowy Dzień Cukrzycy*, „Amicus” 2016, nr 4 (8), s. 7–9.

⁸⁶ J. Zapała, *24 października Światowy Dzień Otyłości*, „Amicus” 2016, nr 4 (8), s. 10–11.

⁸⁷ E. Borek, *Listopad — Światowy Miesiąc Świadomości Raka Płuca*, „Amicus” 2016, nr 4 (8), s. 22.

⁸⁸ I. Opalińska, *Lekcje Zdrowia w Światowym Dniu Walki z Rakiem*, „Amicus” 2017, nr 1 (9), s. 12–13.

⁸⁹ I. Opalińska, *25–30 września Tydzień Urologii*, „Amicus” 2017, nr 3 (11), s. 20; J. Chądzyńska, *Badaj się nie tylko w ramach Europejskiego Tygodnia Urologii (21–27 września 2019)*, „Amicus” 2019, nr 3 (19), s. 17; I. Opalińska, *Europejski Tydzień Urologii. Panowie, bądźcie czujni!*, „Amicus” 2021, nr 4 (28), s. 23–25.

⁹⁰ Dr n. med. B. Durnaś, *18 listopada Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach*, „Amicus” 2017, nr 4 (12), s. 16–18.

⁹¹ I. Opalińska, *Europejski Tydzień Świadomości Raka Szyjki Macicy. Dzień Kobiet z Cytologią*, „Amicus” 2019, nr 1 (17), s. 12–13.

Grubego⁹², Ogólnopolski Dzień Diagnosty Laboratoryjnego⁹³, Światowy Dzień Fizjoterapii⁹⁴.

Pokazywani są zwycięzcy kolejnych edycji konkursu „Zdrowa Gmina”, którzy promują profilaktykę nowotworową i wzrost zgłaszalności na badania skryningowe w kierunku wykrywania raka piersi, raka szyjki macicy i raka jelita grubego (Kije, Krasocin, Smyków)⁹⁵. Promowani są liderzy w zakresie profilaktyki onkologicznej⁹⁶. Redakcja za pośrednictwem pisma zaprasza na bezpłatne badania do ŚCO⁹⁷, np. w profilaktyce raka płuca w ramach projektu „Profilaktyka nowotworu płuc”, trwającego od 1 stycznia 2020 do 31 grudnia 2022 roku⁹⁸.

Lekarze wypowiadają się na temat profilaktyki zdrowotnej, np. by nie dopuścić do odwodnienia organizmu⁹⁹.

Opublikowano kalendarz badań profilaktycznych dla każdej dekady pacjenta od 20. roku życia¹⁰⁰. Poinformowano o profilaktyce leczenia odleżyn¹⁰¹, najgroźniejszych czynnikach rakotwórczych, czyli używkach, niewłaściwym trybie życia¹⁰², jak również o zagrożeniach mass mediów w XXI wieku na dzieci¹⁰³. Skupiono uwagę na

⁹² J. Chądzyńska, *Zadbaj o siebie. Marzec Miesiącem Świadomości Raka Jelita Grubego*, „Amicus” 2019, nr 1 (17), s. 17–18.

⁹³ J. Chądzyńska, *27 maja Ogólnopolski Dzień Diagnosty Laboratoryjnego*, „Amicus” 2019, nr 2 (18), s. 24–26.

⁹⁴ J. Chądzyńska, *Światowy Dzień Fizjoterapii*, „Amicus” 2019, nr 3 (19), s. 22–25.

⁹⁵ J. Chądzyńska, *Mieszkańki gminy Kije same dbają o badania*, „Amicus” 2016, nr 2 (6), s. 14–15; taż, *Krasocin w Teleexpresie*, „Amicus” 2017, nr 3 (11), s. 16–17; I. Opalińska, *Profilaktyka czyli wycieczki po zdrowie*, „Amicus” 2017, nr 4 (12), s. 14–15; taż, *Warto się badać. Udana akcja badań profilaktycznych w Krasocinie*, „Amicus” 2020, nr 4 (24), s. 20; taż, *Krasocin po raz szósty udowodnił, że warto się badać*, „Amicus” 2021, nr 3 (27), s. 16–17.

⁹⁶ I. Opalińska, *Przepis na lider profilaktyki onkologicznej*, „Amicus” 2018, nr 2 (14), s. 35–38; taż, *Liderzy profilaktyki Subregionu Południowego i Wschodniego*, „Amicus” 2018, nr 2 (14), s. 11–14; taż, *Profilaktyczny rekord w gminie Krasocin*, tamże, s. 15–16; taż, *Rycerska zachęta do profilaktyki*, „Amicus” 2018, nr 4 (16), s. 16; taż, *Profilaktyczne cenzurki dla szkół promujące zalecenia Europejskiego Kodeksu Waki z Rakiem*, „Amicus” 2019, nr 2 (18), s. 15–16; J. Chądzyńska, *Warto się badać*, „Amicus” 2019, nr 4 (20), s. 11–12.

⁹⁷ I. Opalińska, *Dni Otwarte Funduszy Europejskich w ŚCO — 18.09.2021*, „Amicus” 2021, nr 2 (26), s. 19.

⁹⁸ I. Opalińska, *Profilaktyka raka płuca. ŚCO zaprasza na bezpłatne badania*, „Amicus” 2020, nr 1 (21), s. 12–15; *Ratujmy nasze płuca. Z prof. Pawłem Rybojadem rozmawiała Izabela Opalińska*, „Amicus” 2020, nr 2 (22), s. 31–33; I. Opalińska, *Profilaktyka raka płuca*, „Amicus” 2020, nr 4 (24), s. 13–14.

⁹⁹ Dr n. med. D. Szydłarska, *Odwodnienie organizmu*, „Amicus” 2016, nr 3 (7), s. 8–9.

¹⁰⁰ J. Chądzyńska, *Kalendarz badań profilaktycznych*, „Amicus” 2018, nr 1 (13), s. 11–13.

¹⁰¹ M. Pyk, *Profilaktyka leczenia odleżyn*, „Amicus” 2018, nr 1 (13), s. 18–21.

¹⁰² J. Zapała, *Najgroźniejsze czynniki rakotwórcze — używki*, „Amicus” 2018, nr 3 (15), s. 17–20; taż, *Najgroźniejsze czynniki rakotwórcze — niewłaściwy styl życia*, „Amicus” 2018, nr 4 (16), s. 12–15.

¹⁰³ K. Pytowska, *Mass media jako przestrzeń funkcjonowania dziecka w XXI wieku*, „Amicus” 2018, nr 4 (16), s. 23–25.

pielęgnacji jamy ustnej u pacjenta onkologicznego¹⁰⁴, instruktażu, jak poprawnie myć ręce¹⁰⁵, jak utrzymywać w zdrowiu stopy¹⁰⁶.

W czasie pandemii w numerze z marca 2020 roku zaprezentowano zalecenia ogólne dla pacjentów onkologicznych¹⁰⁷. Wykazano również, że dzięki programom profilaktycznym spada umieralność pacjentów w różnych grupach nowotworów złośliwych¹⁰⁸ oraz, że wzrasta zgłaszalność na profilaktykę w ŚCO¹⁰⁹. Przykładowo w ramach białej soboty z profilaktyką onkologiczną 17 kwietnia 2021 roku ponad 100 osób skorzystało z bezpłatnych badań¹¹⁰.

Na łamach pisma żegna się osoby zatrudnione w ŚCO, które odeszły, np. mgr pielęgniarstwa Zofię Pakułę¹¹¹.

Dział *Diagnostyka* przybliży nowoczesne techniki diagnozowania, jak przykładowo pozytonowej tomografii emisyjnej (PET), praktycznych zasad telepatologii — czyli systemów informatycznych w medycynie, które odzwierciedlają transformację tradycyjnych metod diagnostyki¹¹². Diagnostyci laboratoryjni, specjaliści laboratoryjnej immunologii medycznej opisali najważniejsze markery nowotworowe, będące grupą substancji o różnej strukturze biologicznej i różnym pochodzeniu, których zwiększone stężenie wiąże się z rozwojem nowotworu¹¹³. Omówiono wpływ przygotowania pacjenta na wynik badań laboratoryjnych, aby były wiarygodne¹¹⁴. Czytelnik dowiedział się, jak przygotować się do gastroskopii¹¹⁵, kolonoskopii¹¹⁶, czym

¹⁰⁴ S. Skrzeczyna, *Pielęgnacja jamy ustnej u pacjenta onkologicznego*, „Amicus” 2019, nr 2 (18), s. 20–22.

¹⁰⁵ J. Chądzyńska, *Jak poprawnie myć ręce*, „Amicus” 2020, nr 1 (21), s. 18–20.

¹⁰⁶ A. Jaros, *Podolog potrzebny od zaraz. Biegniemy stopom i paznokciom na ratunek*, „Amicus” 2020, nr 2 (22), s. 21–24; M. Gaik, *Jak dbać o stopy podczas leczenia onkologicznego?*, tamże, s. 25–27.

¹⁰⁷ I. Opalińska, *Zalecenia ogólne dla pacjentów onkologicznych*, „Amicus” 2020, nr 1 (21), s. 21.

¹⁰⁸ I. Opalińska, *ŚCO: dzięki programom profilaktycznym spada umieralność*, „Amicus” 2020, nr 1 (21), s. 22–23.

¹⁰⁹ I. Opalińska, *Wzrasta zgłaszalność na profilaktykę w ŚCO*, „Amicus” 2021, nr 4 (28), s. 18–20.

¹¹⁰ I. Opalińska, *Badaliśmy się na przekór pandemii*, „Amicus” 2021, nr 1 (25), s. 20–25.

¹¹¹ I. Opalińska, *Pożegnaliśmy Zofię Pakułę — wspaniałą pielęgniarkę i dobrego człowieka*, „Amicus” 2020, nr 4 (24), s. 9.

¹¹² *PET — po co dla kogo? Z prof. Januszem Braziewiczem rozmawiała Joanna Chądzyńska*, „Amicus” 2015, nr 1, s. 20–21; Lek. med. R. Bastow, dr n. med. J. Kopczyński, *Telepatologia*, „Amicus” 2015, nr 1, s. 22–23.

¹¹³ Dr n. med. A. Słuszniaik, *Najważniejsze markery nowotworowe*, „Amicus” 2015, nr 1, s. 24–25.

¹¹⁴ G. Antczak, *Diagnostyka laboratoryjna*, „Amicus” 2015, nr 3, s. 20–21

¹¹⁵ J. Grudzińska, *Gastroskopia*, „Amicus” 2017, nr 1 (9), s. 14–15.

¹¹⁶ J. Grudzińska, *Co to jest kolonoskopia i jak się do niej przygotować*, „Amicus” 2017, nr 2 (10), s. 18–19.

jest badanie histopatologiczne¹¹⁷. Przedstawiono cytologię, jako badanie ratujące życie¹¹⁸. Odbiorcy periodyku prześledzili genetykę raka jajnika¹¹⁹. Także pionierską diagnostykę białaczki w ŚCO¹²⁰. Zapoznano z techniką NGS (technologia Sekwencjonowania Następnej Generacji), pozwalającą na wytypowanie nowych celów dla terapii nowotworów — GIST i rak sromu¹²¹.

Pacjenci mogli zgłębić dolegliwości bólowe kręgosłupa oraz możliwości ich leczenia¹²².

Czytelnikom wyjaśniono diagnostykę obrazową, przykładowo czym jest rezonans magnetyczny, jego zalety, przeciwwskazania do wykonania badania, jak się do niego przygotować, jak przebiega samo badanie¹²³. Podzielono się wiedzą na temat tomografii komputerowej (CT)¹²⁴, USG¹²⁵, mammografii¹²⁶, diagnostyki molekularnej¹²⁷.

Także w tym dziale pojawiają się wywiady przeprowadzane ze specjalistami, np. lekarz Monika Siołek, specjalista genetyki klinicznej odpowiedziała na pytania dotyczące badań genetycznych¹²⁸. Dr Jerzy P. Lasota z specjalista patomorfolog z National Center Institute w USA omówił nowe metody diagnostyki pomagających w doborze pacjentów do terapii celowanej¹²⁹. Prof. Marcin Pasiarski, specjalista hematologii, immunologii klinicznej wyjaśnił na czym polegają badania kliniczne i dlaczego są ogromną szansą dla pacjentów cierpiących na schorzenia, wobec których współczesna medycyna jest bezsilna¹³⁰.

¹¹⁷ Lek. med. O. Chodkowska, *Czym jest badanie histopatologiczne*, „Amicus” 2017, nr 4 (12), s. 19–20.

¹¹⁸ Dr n. med. L. Smorąg, *Cytologia*, „Amicus” 2017, nr 2 (10), s. 16–17.

¹¹⁹ Lek. med. M. Siołek, *Genetyka raka jajnika*, „Amicus” 2016, nr 4 (8), s. 14–15.

¹²⁰ I. Opalińska, *Pionierska diagnostyka białaczki w ŚCO*, „Amicus” 2019, nr 2 (18), s. 23.

¹²¹ *Technologia NGS. Nowotwór na celowniku. Z dr hab. n. med. Arturem Kowalikiem rozmawiała Izabela Opalińska*, „Amicus” 2020, nr 2 (22), s. 28–30.

¹²² Dr n. k. f. M. Biskup, *Dolegliwości bólowe kręgosłupa. Jakie są możliwości leczenia bólów kręgosłupa?*, „Amicus” 2017, nr 3 (11), s. 21–23.

¹²³ M. Wyporkiewicz, *Diagnostyka obrazowa RM*, „Amicus” 2015, nr 2, s. 16–17.

¹²⁴ M. Wyporkiewicz, *Diagnostyka obrazowa TK*, „Amicus” 2015, nr 3, s. 16–17.

¹²⁵ Lek. med. K. Smoła, *Diagnostyka obrazowa USG*, „Amicus” 2015, nr 3, s. 18–19.

¹²⁶ *Diagnostyka mammografia (MRtg). Z lek. med. Katarzyną Józefiną Kołodziej z Zakładu Diagnostyki Obrazowej ŚCO, rozmawiała Joanna Chądzyńska*, „Amicus” 2015, nr 4, s. 14–17.

¹²⁷ Dr n. med. A. Kowalik, *Diagnostyka molekularna wysokiego ryzyka*, „Amicus” 2016, nr 4 (8), s. 12–13; I. Opalińska, *Diagnostyka molekularna w zakresie wirusa SARS-CoV-2 na światowym poziomie*, „Amicus” 2021, nr 1 (25), s. 26.

¹²⁸ *Genetyka raka. Czy rak jest dziedziczny. Z lek. med. Moniką Siołek rozmawiała Joanna Chądzyńska*, „Amicus” 2015, nr 2, s. 18–19.

¹²⁹ *ŚCO celuje w nowotwór, żeby można było z nim żyć jak z infekcją. Rozmowę z dr J. P. Lasotą z US przeprowadziła Izabela Opalińska*, „Amicus” 2016, nr 3 (7), s. 12.

¹³⁰ *Badania kliniczne — ostatnia deska ratunku. Rozmowę z prof. Marcinem Pasiarskim przeprowadziła Izabela Opalińska*, „Amicus” 2021, nr 2 (26), s. 20–24.

O roli infekcji wirusem HPV w patogenezie raka szyjki macicy napisał diagnosta laboratoryjny Krzysztof Gruszczyński¹³¹. O konieczności diagnozowania w kierunku obecności wirusa HPV wraz z cytologią oraz konieczności szczepienia przeciw HPV opowiedział dr n. med. Leszek Smorąg¹³². Jako kierownik projektu „Być świadomą kobietą — wsparcie profilaktyki raka szyjki macicy w regionie” podsumował stan badań na koniec 2018 roku¹³³.

W dobie pandemii zapoznano czytelników z diagnostyką zakażeń SARS-CoV-2¹³⁴.

Z kolei w dziale *Leczenie* zamieszczane są artykuły podejmujące wątki dotyczące sposobów leczenia chorób nowotworowych. Jako specjalista chemioterapii i radioterapii, specjalista onkologii klinicznej i konsultant wojewódzki w tej dziedzinie dr hab. n. med. Stanisław Gózdź wyjaśnił w swoim artykule czym jest rak¹³⁵. Opisano, na czym polega chirurgia nowotworów¹³⁶, radioterapia¹³⁷, w tym brachyterapia¹³⁸, chemioterapia¹³⁹, hormonoterapia¹⁴⁰, immunoterapia nowotworów¹⁴¹, personalizowana onkologia¹⁴², promieniowanie jonizujące w medycynie¹⁴³.

Ukazana jest rola fizyków medycznych w procesie leczenia¹⁴⁴. Zwrócono uwagę na opiekę pielęgniarską podczas leczenia cytostatykami¹⁴⁵, w chirurgii klatki pier-

¹³¹ K. Gruszczyński, *Rola infekcji wirusem HPV w patogenezie raka szyjki macicy*, „Amicus” 2017, nr 4 (12), s. 24–27.

¹³² Nowy oręż w walce z rakiem szyjki macicy. Z dr n. med. Leszkiem Smorągiem rozmawiała Izabela Opalińska, „Amicus” 2018, nr 4 (16), s. 17–18; *Szczepionka przeciw HPV czy cytologia?*, „Amicus” 2019, nr 3 (19), s. 8–9.

¹³³ Dr n. med. L. Smorąg, *Każdego dnia budujemy świadomość*, „Amicus” 2018, nr 4 (16), s. 36–37.

¹³⁴ M. Lech, J. Miłek-Krupa, *BC testów na koronawirusa. Diagnostyka zakażeń SARS-CoV-2*, „Amicus” 2020, nr 4 (24), s. 24–26.

¹³⁵ Dr hab. n. med. S. Gózdź, *Co to jest rak?*, „Amicus” 2015, nr 1, s. 26–27.

¹³⁶ Lek. med. J. Haduch, *Chirurgia nowotworów*, „Amicus” 2015, nr 1, s. 28–29.

¹³⁷ Lek. med. J. Sadowski, *Radioterapia*, „Amicus” 2015, nr 1, s. 30–31; K. Jasik, *Radioterapia protonowa wiązką w nowotwór z mniejszą szkodą dla tkanek otaczających*, „Amicus” 2016, nr 3 (7), s. 13–14; Lek. med. J. Sadowski, *Poradnik dla pacjentów rozpoczynających radioterapię*, „Amicus” 2017, nr 1 (9), s. 26–28; Dr n. med. P. Kędzierawski, *Radioterapia. Poradnik pacjenta*, „Amicus” 2020, nr 3 (23), s. 20–23.

¹³⁸ Lek. med. I. Kubicka-Mendak, *Brachyterapia*, „Amicus” 2015, nr 2, s. 20–21

¹³⁹ Dr n. med. J. Smok-Kalwat, *Chemioterapia*, „Amicus” 2015, nr 1, s. 32–33.

¹⁴⁰ Dr n. med. J. Smok-Kalwat, *Hormonoterapia nowotworów złośliwych*, „Amicus” 2015, nr 2, s. 22–23.

¹⁴¹ M. Chłopek, *Immunoterapia nowotworów*, „Amicus” 2015, nr 3, s. 29–31.

¹⁴² Dr n. med. A. Kowalik, *Personalizowana onkologia*, „Amicus” 2016, nr 2 (6), s. 22–23.

¹⁴³ B. Aniołek, *Promieniowanie jonizujące w medycynie*, „Amicus” 2017, nr 2 (10), s. 14–15.

¹⁴⁴ K. Lis, *Fizyka w radioterapii*, „Amicus” 2015, nr 2, s. 24–25; tenże, *7 listopada Międzynarodowy Dzień Fizyki Medycznej*, „Amicus” 2016, nr 4 (8), s. 20–21.

¹⁴⁵ E. Kowalska, J. Walkiewicz, *Opieka pielęgniarska podczas leczenia cytostatykami*, „Amicus” 2015, nr 2, s. 26–27;

siowej¹⁴⁶, także na Międzynarodowy Dzień Pielęgniarek i Położnych¹⁴⁷. Omówiono pakiet onkologiczny w pigułce”, czyli zieloną kartę dla pacjenta¹⁴⁸, rehabilitację jako integralną część leczenia¹⁴⁹. Ważną kwestią jest opieka paliatywna¹⁵⁰.

Dr n. med. Sławomir Okła podzielił się 15 latami doświadczeń Kliniki Otolaryngologii, Chirurgii Głowy i Szyi w chirurgii rehabilitacji głosu po całkowitej laryngektomii¹⁵¹. Odpowiedział też na pytania dotyczące nowotworów głowy i szyi¹⁵². Raka krtani i sposoby jego leczenia opisał specjalista radioterapii onkologicznej dr n. med. Piotr Kędzierawski¹⁵³. Czytelnika zapoznano z rehabilitacją logopedyczną głosu u pacjenta po laryngektomii całkowitej¹⁵⁴, rolą fizjoterapii u takiego pacjenta¹⁵⁵. Dr n. med. Jakub Spałek zaprezentował program profilaktyki nowotworów głowy i szyi „Twój świadomy wybór” w ŚCO¹⁵⁶.

Specjalista endokrynolog prof. nadzw. dr hab. Aldona Kowalska przeanalizowała leczenie zróżnicowanych raków tarczycy w ŚCO w Kielcach¹⁵⁷. Opowiedziała również o tym, dlaczego należy monitorować poziom hormonów tarczycy u kobiet w ciąży i o roli jodu w prawidłowym rozwoju człowieka¹⁵⁸. Powiadomiono czytelników o metodzie nieinwazyjnego leczenia guzków tarczycy dostępnej w ŚCO¹⁵⁹.

¹⁴⁶ E. Borek, *Opieka pielęgniarska w chirurgii klatki piersiowej*, „Amicus” 2016, nr 4 (8), s. 22–23.

¹⁴⁷ J. Chądzyńska, *12 maja — Międzynarodowy Dzień Pielęgniarek i Położnych*, „Amicus” 2016, nr 2 (6), s. 24–25.

¹⁴⁸ K. Zielińska, *Pakiet onkologiczny dla kogo zielona karta?*, „Amicus” 2015, nr 2, s. 30–31

¹⁴⁹ Dr n. med. A. Opuchlik, *Rehabilitacja integralną częścią leczenia*, „Amicus” 2015, nr 3, s. 26–28; Dr n. med. A. Lipińska, *Rehabilitacja ruchowa w procesie leczenia onkologicznego z powodu nowotworów złośliwych narządów rodnych kobiet*, „Amicus” 2016, nr 1 (5), s. 22–25.

¹⁵⁰ Lek. med. L. Mierzwa, *Opieka paliatywna*, „Amicus” 2016, nr 2 (6), s. 26–27; tenże, *Ból w chorobie nowotworowej*, tamże, s. 28–29.

¹⁵¹ Dr n. med. S. Okła, *15 lat doświadczeń Kliniki Otolaryngologii, Chirurgii Głowy i Szyi*, „Amicus” 2016, nr 3 (7), s. 15–16.

¹⁵² *Nowotwory głowy i szyi w pytaniach do specjalisty*, „Amicus” 2018, nr 1 (13), s. 22–23.

¹⁵³ Dr n. med. P. Kędzierawski, *Radioterapie pooperacyjna u chorych z rakiem krtani*, „Amicus” 2016, nr 3 (7), s. 17–18.

¹⁵⁴ K. Makowiecka, *Rehabilitacja logopedyczna głosu u pacjenta po laryngektomii całkowitej*, „Amicus” 2016, nr 3 (7), s. 19–20.

¹⁵⁵ Dr n. med. A. Lipińska, *Rola postępowania fizjoterapeutycznego w procesie rehabilitacji chorych po laryngektomii*, „Amicus” 2016, nr 3 (7), s. 21–22.

¹⁵⁶ Dr n. med. J. Spałek, *Program profilaktyki nowotworów głowy i szyi „Twój świadomy wybór” w ŚCO*, „Amicus” 2018, nr 3 (15), s. 21–25.

¹⁵⁷ Prof. nadzw. dr hab. A. Kowalska, *Leczenie zróżnicowanych raków tarczycy w ŚCO w Kielcach*, „Amicus” 2016, nr 4 (8), s. 16–19; też, *Guzy neuroendokrynne. Trudna diagnostyka, ale dostępne skuteczne leczenie*, „Amicus” 2020, nr 3 (23), s. 24–26.

¹⁵⁸ *O ciąży powiedz najpierw endokrynologowi... Z prof. dr hab. Aldoną Kowalską rozmawiała Izabela Opalińska*, „Amicus” 2021, nr 4 (28), s. 26–31.

¹⁵⁹ I. Opalińska, *Metoda nieinwazyjnego leczenia guzków tarczycy dostępna w ŚCO*, „Amicus” 2018, nr 1 (13), s. 28–29.

Czytelnik odnalazł metody leczenia innych nowotworów: refluksowego zapalenia przełyku (GERD)¹⁶⁰, niewydolności serca oraz nadciśnienia tętniczego¹⁶¹, raka żołądka¹⁶². Kampanii Movember pod hasłem „Zapuć węż dla jaj” towarzyszy miesiąc świadomości o nowotworach męskiego układu moczowo-płciowego, w tym raka pęcherza moczowego¹⁶³, nowotworu gruczołu krokowego oraz raka jąder¹⁶⁴.

Czytelnicy zostali poinformowani o racjonalnym postępowaniu u pacjenta po gastrectomii¹⁶⁵; o wprowadzeniu innowacyjnych metod leczenia urologicznego: zabiegów pomostowania moczowodów¹⁶⁶, zabiegów implantacji stentów moczowodowych i stentów cewki moczowej¹⁶⁷; wspomagającej leczenie fizjoterapii urologicznej¹⁶⁸; o sukcesach w leczeniu raka piersi¹⁶⁹, konieczności samobadania piersi¹⁷⁰, pionierskim zabiegu w ŚCO — implanty piersi w kolagenowych siatkach¹⁷¹.

Omówiono powikłania kardiologiczne u chorych onkologicznie po przebytych zakażeniu Covid-19¹⁷².

Różnorodną treść ma dział *Na zdrowie*. „Ponieważ choroba nowotworowa obejmuje cały obszar osobowości, dotyczy wielorakich odczuć całej osoby ludzkiej,

¹⁶⁰ Dr n. med. T. Wollny, *Refluksowe zapalenie przełyku*, „Amicus” 2017, nr 1 (9), s. 16–17.

¹⁶¹ Dr n. med. B. Sosnowska-Pasiarska, *Niewydolność serca (cz. 1)*, „Amicus” 2017, nr 1 (9), s. 18–19; też, *Kardiotoksyczność leczenia onkologicznego*, „Amicus” 2017, nr 2 (10), s. 24–27; też, *Nadciśnienie tętnicze — jak rozpoznawać i leczyć?* „Amicus” 2017, nr 4 (12), s. 24–27.

¹⁶² Lek. med. M. Olszewska, *Rak żołądka*, „Amicus” 2017, nr 2 (10), s. 20–23.

¹⁶³ Lek. med. J. Jaskulski, *Rak pęcherza moczowego*, „Amicus” 2017, nr 1 (9), s. 22–25; I. Opalińska, *Movember w ŚCO. Urodziny zapuścili węży... na koszulkach*, „Amicus” 2021, nr 4 (28), s. 21–22.

¹⁶⁴ Lek. med. M. Obarzanowski, *Movember — chłopaki nie placzą*, „Amicus” 2017, nr 4 (12), s. 21–23; I. Opalińska, *Movember*, „Amicus” 2019, nr 4 (20), s. 15–16; A. Szarek, *Rak prostaty — nowotwór, który wciąż jest tematem tabu*, „Amicus” 2020, nr 4 (24), s. 27–28.

¹⁶⁵ M. Szkutnicka, J. Jarzab, *Racjonalne postępowanie u pacjenta po gastrectomii*, „Amicus” 2017, nr 4 (12), s. 28–29.

¹⁶⁶ I. Opalińska, *Pierwsze zabiegi pomostowania moczowodów w ŚCO*, „Amicus” 2018, nr 2 (14), s. 18–19.

¹⁶⁷ I. Opalińska, *Nowe zabiegi w Klinice Urologii ŚC uwalniają pacjentów od nefrostomii*, „Amicus” 2019, nr 4 (20), s. 18–19; też, *Zamiast pieluchy sztuczny zwieracz cewki moczowej*, tamże, s. 20–24.

¹⁶⁸ Dr n. med. T. Skowronek, *Fizjoterapia urologiczna u pacjentów po radykalnej prostatektomii*, „Amicus” 2019, nr 4 (20), s. 22–24.

¹⁶⁹ I. Opalińska, *Coraz lepiej leczymy raka piersi*, „Amicus” 2018, nr 2 (14), s. 20–22; też, *ŚCO: Warsztaty chirurgii piersi pod znakiem mastektomii profilaktycznej*, „Amicus” 2019, nr 2 (18), s. 26–27; też, *Chirurdzy onkologiczni na wojnie z rakiem piersi*, „Amicus” 2021, nr 3 (27), s. 22–24.

¹⁷⁰ J. Chądzyńska, *Samobadanie piersi*, „Amicus” 2019, nr 3 (19), s. 20–21.

¹⁷¹ I. Opalińska, *Pionierski zabieg w ŚCO. Implanty piersi w kolagenowych siatkach*, „Amicus” 2018, nr 4 (16), s. 19–20.

¹⁷² Dr n. med. B. Sosnowska-Pasiarska, *Covid-19 a powikłania ze strony układu sercowo-naczyniowego u chorych onkologicznie*, „Amicus” 2021, nr 2 (26), s. 29–31.

zarówno somy, obszaru psychosocjalnego, jak i duchowego¹⁷³ nie mogło zabraknąć artykułów na temat psychoonkologii prezentowanej jako interdyscyplinarna dziedzina medycyny¹⁷⁴.

Czytelnicy są informowani, gdzie i w jaki sposób mogą uzyskać wsparcie: w Poradni Pomocy Psychologicznej, Pracowni Zajęć Terapeutycznych¹⁷⁵, u pracowników socjalnych ŚCO¹⁷⁶ lub poprzez różne projekty — np. „Projekt Egoistka”¹⁷⁷. O seksualności w chorobie nowotworowej opowiedział psycholog kliniczny Krzysztof Korona¹⁷⁸.

Odnajdujemy tu również informacje o różnych ogólnopolskich organizacjach i fundacjach (np. „Wygramy Zdrowie”¹⁷⁹) wspierających pacjentów onkologicznych zarówno w czasie, jak i po zakończeniu leczenia, w tym wywiady z ludźmi, którzy je stworzyli. Opiswane są kampanie społeczne w rozmaitych odsłonach — np. „Piękna bo zdrowa”. Odbiorcy pisma poznali „Kwiat Kobiecości”, organizację mającą na celu edukację w kierunku potrzeby wykonywania cytologicznych badań profilaktycznych¹⁸⁰. Przy ŚCO aktywnie działa Świętokrzyski Klub Amazonek służący pacjent-

¹⁷³ J. Barraclough, *Rak i emocje. Praktyczny przewodnik po psychoonkologii*, Warszawa 1997, s. 5.

¹⁷⁴ M. Tekiel, *Psychoonkologia jako pomost w leczeniu choroby nowotworowej*, „Amicus” 2015, nr 1, s. 34–35.20–23; P. Grzybek, *Rola zabawy w zdrowieniu*, „Amicus” 2017, nr 2 (10), s. 37–38; *Pomoc psychologiczno-terapeutyczna. Diagnoza, leczenie i wsparcie w Zakładzie Psychoonkologii w ŚCO*, „Amicus” 2019, nr 4 (20), s. 25.

¹⁷⁵ J. Chądzyńska, *Warsztaty wizażu dla pacjentów onkologicznych*, „Amicus” 2016, nr 1 (5), s. 30–31; K. Gryciak, *Jak radzić sobie z emocjami?*, tamże, s. 32–35; P. Grzybek, *Udoskonalanie systemu wsparcia i umiejętności komunikacji z chorym i jego bliskimi w środowisku domowym*, „Amicus” 2016, nr 3 (7), s. 32–34; K. Gryciak, *Kancerofobia, strach który trudno znieść*, „Amicus” 2016, nr 3 (7), s. 35; P. Grzybek, *Lek podany z empatią*, „Amicus” 2017, nr 1 (9), s. 29–30; M. Tekiel, *Choroba nowotworowa w rodzinie*, „Amicus” 2017, nr 3 (11), s. 31–34; I. Opalińska, *Świat kolorowych turbanów w ŚCO*, „Amicus” 2018, nr 2 (14), s. 10; P. Pilkiewicz, *Terapia dr O. C. Simontona*, „Amicus” 2018, nr 3 (15), s. 26–29; tenże, *Wyzwolić siłę życiową człowieka za pomocą Terapii EMDR*, „Amicus” 2019, nr 1 (17), s. 22–24; *Doświadczenia pacjentki z terapią EMDR. Rozmawia Paweł Pilkiewicz*, tamże, s. 25–27; tenże, *Zastosowanie racjonalnej terapii zachowania jako skutecznego sposobu poprawy jakości życia i profilaktyki zdrowia*, „Amicus” 2019, nr 3 (19), s. 26–29; tenże, *Pandemia. Jak sobie z nią radzić i mimo wszystko żyć zdrowo?*, „Amicus” 2020, nr 2 (22), s. 34–36; I. Opalińska, *Pracownia Terapii Zajęciowej ŚCO znów zaprasza na zajęcia*, „Amicus” 2021, nr 1 (25), s. 36–38.

¹⁷⁶ J. Chądzyńska, *Pracownik socjalny w ŚCO*, „Amicus” 2018, nr 1 (13), s. 32–33.

¹⁷⁷ *Pozytywna Egoistka Dagmara Skalska*, „Amicus” 2016, nr 3 (7), s. 36–38.

¹⁷⁸ *Seksualność w chorobie nowotworowej. Wywiad z Krzysztofem Koroną przeprowadziła Izabela Opalińska*, „Amicus” 2016, nr 4 (8), s. 32–33.

¹⁷⁹ *Szymon Chrostowski — Razem możemy więcej, rozmowę przeprowadziła Izabela Opalińska*, „Amicus” 2017, nr 1 (9), s. 36–38.

¹⁸⁰ *Koniec wymówek, w tym roku liczą się wyniki. Z Idą Karpińską rozmawiała Katarzyna Zielińska*, „Amicus” 2015, nr 1, s. 36–38; *Pomaganie mam w naturze. Z Anną Kocz rozmawiała Karolina Jasik*, „Amicus” 2016, nr 4 (8), s. 34–36.

kom edukacją, wsparciem, rehabilitacją¹⁸¹, także w czasie pandemii¹⁸² oraz najliczniejszy w kraju Oddział Polskiego Towarzystwa Laryngektomowanych¹⁸³. ŚCO prowadzi wspólne akcje profilaktyczno-edukacyjne ze Stowarzyszeniem na Rzecz Walki z Rakiem Jajnika Niebieski Motyl, np. Onkopiknik „Damy dają radę”¹⁸⁴.

W 2018 r. swoje święto 15-lecia obchodził Oddział Świętokrzyski Stowarzyszenia Mężczyzn z Chorobami Prostaty „Gladiator”, który prowadzi działania edukacyjne we współpracy z lekarzami z Kliniki Urologii ŚCO¹⁸⁵.

W 2016 roku w dziale *Na zdrowie* pojawiła się rubryka *Onkostory, Moja historia*, w których wyleczeni pacjenci opisują swoje historie zmagania z chorobą nowotworową oraz życie po zakończeniu leczenia¹⁸⁶. Redakcja cyklicznie zachęcała do opisanego doświadczeń i je drukowała¹⁸⁷.

Artykuły promują aktywność fizyczną przez cały rok jako profilaktykę chorób nowotworowych¹⁸⁸. Tu prezentowane są także wywiady z wyleczonymi lub będącymi w trakcie leczenia znanymi ludźmi świata kultury, aby dodać chorym otuchy — Krzysztofem Luftem¹⁸⁹, tancerzem i choreografem Tomaszem Barańskim¹⁹⁰,

¹⁸¹ Świętokrzyski Klub Amazonek, „Amicus” 2015, nr 4, s. 4–7; I. Opalińska, *Amazonki świętowały 30 lat*, „Amicus” 2018, nr 2 (14), s. 7; taż, *Jak Amazonki zostały majtkami*, „Amicus” 2018, nr 3 (15), s. 9; taż, *Misja Halina. Wspominamy Halinę Cecot*, „Amicus” 2019, nr 1 (17), s. 14–15; taż, *Marsz Życia i Nadziei 2019*, „Amicus” 2019, nr 3 (19), s. 12–13; J. Chądzyńska, *X Edycja Marszu Różowej Wstążeczki w Skarżysku-Kamiennej*, tamże, s. 14–15; I. Opalińska, *Amazonki Śródziemnomorskie*, „Amicus” 2019, nr 4 (20), s. 32–33.

¹⁸² I. Opalińska, *Onkologia w cieniu pandemii. Henkel i Amazonki wspomagają ŚCO w walce z SARS-CoV-2*, „Amicus” 2020, nr 4 (24), s. 29.

¹⁸³ I. Opalińska, *Mimo choroby prężnie działają*, „Amicus” 2017, nr 3 (11), s. 10; taż, *Wigilia Laryngektomowanych*, „Amicus” 2018, nr 4 (16), s. 30–31.

¹⁸⁴ I. Opalińska, *Onkopiknik na dobry początek*, „Amicus” 2018, nr 2 (14), s. 8–9; taż, *We wnętrzu siła. Pod skrzydłami Niebieskiego Motyla*, „Amicus” 2019, nr 1 (17), s. 29.

¹⁸⁵ I. Opalińska, *Szczęśliwa 15 świętokrzyskich Gladiatorów*, „Amicus” 2018, nr 4 (16), s. 6–7.

¹⁸⁶ A. Gościniwicz, *Onkoline*, „Amicus” 2016, nr 4 (8), s. 30–31.

¹⁸⁷ J. Chądzyńska, *Napisz swoją historię*, „Amicus” 2019, nr 1 (17), s. 28; „Elżbieta”, *Moja historia — diagnoza*, „Amicus” 2019, nr 3 (19), s. 33–35; taż, *Moja historia — chemioterapia*, „Amicus” 2019, nr 4 (20), s. 28–31; taż, *Moja historia — operacja*, „Amicus” 2020, nr 1 (21), s. 32–35; taż, *Moja historia — rehabilitacja i radioterapia*, „Amicus” 2020, nr 3 (23), s. 34–38; taż, *Moja historia*, „Amicus” 2020, nr 4 (24), s. 34–38.

¹⁸⁸ J. Chądzyńska, *Aktywność fizyczna przez cały rok*, „Amicus” 2015, nr 2, s. 32–33; I. Opalińska, *Prawdziwy bieg prowadzi się z samym sobą*, „Amicus” 2016, nr 3 (7), s. 27; Dr n. med. A. Opuchlik, *Rola aktywności fizycznej podczas i po zakończeniu leczenia chorych na nowotwory złośliwe*, „Amicus” 2017, nr 2 (10), s. 28–29; J. Chądzyńska, *Judo — zdrowie dziecka w twoich rękach*, „Amicus” 2018, nr 2 (14), s. 32–34; taż, *Nordic walking*, „Amicus” 2020, nr 3 (23), s. 29–31; Dr n. med. A. Opuchlik, *17-23 Września Europejski Tydzień Transportu Zrównoważonego*, „Amicus” 2021, nr 3 (27), s. 32–33.

¹⁸⁹ *Od początku wierzyłem, że sobie poradzę*, „Amicus” 2015, nr 2, s. 36–38.

¹⁹⁰ *Ważne, by mieć pasję. Rozmowę z Tomaszem Barańskim przeprowadziła Kaja Gryciak*, „Amicus” 2015, nr 3, s. 32–35.

Krystyną Koftą¹⁹¹, Jerzym i Barbarą Stuhrami¹⁹². Wywiadu udzielił także ksiądz Jan Kaczkowski, Osobowość Roku 2015 w Ochronie Zdrowia¹⁹³. Promowany jest również zdrowy sen¹⁹⁴.

W periodyku omawiane jest znaczenie programu szczepień ochronnych u chorych onkologicznie¹⁹⁵.

Prezentowane tu są diety wzmacniające układ immunologiczny organizmu¹⁹⁶. Szpalty „Amicus” zachęcają do zdrowego odżywiania się¹⁹⁷, wzmacniania odporności organizmu w okresach przejściowych¹⁹⁸, zachowania prawidłowej higieny

¹⁹¹ Nie badałam się wcale. Zapłaciłam za to drogo. Z Krystyną Koftą rozmawiała Iwona Hoszko (Studio radiowe — Gość ONKOLINE), „Amicus” 2015, nr 4, s. 36–38.

¹⁹² Trzeba podjąć walkę, ale równocześnie przygotować się że twoje życie już nie będzie takie samo. Rozmowę z Jerzym Stuhrem i jego żoną Barbarą przeprowadziła Iwona Hoszko, „Amicus” 2016, nr 2 (6), s. 30–32.

¹⁹³ Jestem znany z tego, że mam raka. Z ks. Janem Kaczkowskim rozmawiała Iwona Hoszko, „Amicus” 2016, nr 1 (5), s. 26–27; K. Jasik, Pokonać raka i pomóc innym, tamże, s. 38–39.

¹⁹⁴ J. Chądzyńska, Zadbajmy o zdrowy sen, „Amicus” 2019, nr 2 (18), s. 32–33.

¹⁹⁵ Szczepienia ochronne pomagają chorym onkologicznie. Z dr hab. n. med. Marcinem Pasiarskim rozmawiała Izabela Opalińska, „Amicus” 2019, nr 2 (18), s. 34–37; Szczepionki. Fakty przeciw mitom. Z dr hab. n. med. Marcinem Pasiarskim, prof. UJK rozmawiała Izabela Opalińska, „Amicus” 2019, nr 4 (20), s. 34–36; I. Opalińska, ŚCO reaktywuje program szczepień dla chorych onkologicznie, „Amicus” 2020, nr 2 (22), s. 11.

¹⁹⁶ J. Chądzyńska, Dieta przeciwnowotworowa, „Amicus” 2015, nr 1, s. 12–13; J. Dziurzyńska, Dieta antynowotworowa. Dobre i złe tłuszcze, „Amicus” 2019, nr 1 (17), s. 30–31.

¹⁹⁷ J. Chądzyńska, Zdrowa kasza jaglana, „Amicus” 2015, nr 4, s. 34; taż, przepis na zdrowy obiad, tamże, s. 39; Dr inż. A. Tokarska, Równowaga kwasowo-zasadowa organizmu, „Amicus” 2016, nr 2 (6), s. 34–37; J. Chądzyńska, Lecznicze właściwości buraka, „Amicus” 2016, nr 3 (7), s. 30–31; I. Opalińska, Miód na zdrowie, „Amicus” 2016, nr 4 (8), s. 25–27; J. Chądzyńska, 8 listopada Europejski Dzień Zdrowego Jedzenia i Gotowania, tamże, s. 38–39; taż, Lecznicza moc żurawiny, „Amicus” 2017, nr 1 (9), s. 32–33; J. Dziurzyńska, Czy warto czytać etykiety?, tamże, s. 34–35; taż, Blonnik pokarmowy czyli niewidzialna „miotłka” w naszych jelitach, „Amicus” 2017, nr 2 (10), s. 30–31; J. Chądzyńska, Zdrowe grillowanie, tamże, s. 32–33; taż, Zainspiruj się jesienią czyli jesień w rytmie zdrowia, „Amicus” 2017, nr 3 (11), s. 24–26; Dr n. med. A. Wolska-Adamczyk, Bezpieczne grzybobranie, tamże, s. 27–30; J. Chądzyńska, Warzywa, które pełnią rolę nie tylko warzyw, „Amicus” 2017, nr 4 (12), s. 32–33; taż, Dużo kalorii ale samo zdrowie, „Amicus” 2018, nr 1 (13), s. 34–35; taż, Niezwykle właściwości zwykłych owoców jagodowych, „Amicus” 2018, nr 2 (14), s. 23–25; taż, Ziola i przyprawy, które warto stosować dla zdrowia, tamże, s. 26–28; taż, Zimą — kiszonki i mrożonki, „Amicus” 2018, nr 4 (16), s. 26–27; taż, Czy kawa to podstawa?, „Amicus” 2019, nr 1 (17), s. 32–33; taż, Jak sobie radzić z przesileniem wiosennym?, tamże, s. 34–35; taż, Ziola zamiast soli, „Amicus” 2019, nr 3 (19), s. 30–31; taż, Jak gotować, aby warzywa nie straciły witamin?, „Amicus” 2019, nr 4 (20), s. 37–38; taż, Cebula dla smaku i zdrowia, „Amicus” 2020, nr 1 (21), s. 36–38; Cierpka, aroniowa bomba witaminowa, „Amicus” 2020, nr 3 (23), s. 27–28; taż, Dlaczego woda jest tak ważna dla naszego organizmu, „Amicus” 2021, nr 2 (26), s. 34–37; taż, Co jeść, a czego nie jeść w czasie przeziębienia i grypy?, „Amicus” 2021, nr 3 (27), s. 34–35; A. Gołuch, Czas na dynię!, tamże, s. 36–38; taż, Prozdrowotne właściwości żywności fermentowanej, „Amicus” 2021, nr 4 (28), s. 34–36.

¹⁹⁸ K. Jasik, Co zrobić, żeby wzmocnić naszą odporność i ustrzec się jesiennych przeziębień?, „Amicus” 2016, nr 4 (8), s. 28–29.

w kuchni¹⁹⁹, ale także czystości przedmiotów codziennego użytku, szczególnie w czasie pandemii COVID-19²⁰⁰. Na przedostatniej stronie zawsze drukowane są przepisy kulinarne, które są przygotowywane i fotografowane przez redakcję. W 2019 roku po raz pierwszy ONZ ogłosiło 7 czerwca Światowym Dniem Bezpieczeństwa Żywności, o czym doniosła Redakcja pisma²⁰¹, a 8 listopada obchodzono Europejski Dzień Zdrowego Jedzenia i Gotowania²⁰².

Rzecznik Prasowy ZUS Oddz. Kielce Paweł Szkalej przedstawił świadczenia rehabilitacyjne przysługujące pacjentom onkologicznym²⁰³, w tym sanatoria²⁰⁴. Pacjenci poznali także swoje prawa zagwarantowane Ustawą z czerwca 2009 roku²⁰⁵.

Czytelnicy poznali *Dekalog pomocy nieprzytomnemu*²⁰⁶, jak zachować bezpieczeństwo zdrowia pacjenta we współczesnej fizjoterapii²⁰⁷, jak udzielić pierwszej pomocy w nagłych przypadkach zimą²⁰⁸. Wyjaśniono, co to jest Internetowe Konto Pacjenta²⁰⁹.

Pacjenci dzięki rozmowom przeprowadzanymi ze specjalistami różnych dziedzin medycyny, mają okazję zobaczyć swoich lekarzy w prywatnych odślonach, jak np. prof. urologii Piotra Chłostę, którego pasją jest muzyka i który jest wraz z innymi lekarzami tworzy zespół „EndoPower”, uświetniający kongresy Polskiego Towarzystwa Urologicznego oraz międzynarodowe spotkania naukowe²¹⁰. Także personel pomocniczy, np. fizyka medycznego Pawła Wołowca²¹¹.

Zdarzają się recenzje filmów ukazujące walkę z nowotworem, np. polski dramat obyczajowy, inspirowany prawdziwymi wydarzeniami z 2015 roku pt. *Chemia*, w reżyserii Bartosza Prokopowicza²¹²; jak oswoić umieranie — film pt. *Moje córki krowy* w reż. Kingi Dębskiej z 2016 roku²¹³.

¹⁹⁹ Dr n. med. A. Wolska, *Prawidłowa higiena w kuchni*, „Amicus” 2018, nr 4 (16), s. 8–11.

²⁰⁰ J. Chądyńska, *Wyczyść telefon i pozbydź się zarasków*, „Amicus” 2020, nr 1 (21), s. 29.

²⁰¹ J. Chądyńska, *7 czerwca Światowym Dniem Bezpieczeństwa Żywności*, „Amicus” 2019, nr 2 (18), s. 30–31.

²⁰² J. Chądyńska, *8 listopada — Europejski Dzień Zdrowego Jedzenia i Gotowania*, „Amicus” 2021, nr 4 (28), s. 11

²⁰³ P. Szkalej, *Świadczenia rehabilitacyjne przysługujące pacjentom onkologicznym*, „Amicus” 2015, nr 3, s. 36–39.

²⁰⁴ P. Szkalej, *Rzecznik ZUS. Sanatoria*, „Amicus” 2015, nr 4, s. 28–31.

²⁰⁵ Dr n. praw. H. Kaczmarczyk, *Prawa pacjenta*, „Amicus” 2016, nr 1 (5), s. 28–29.

²⁰⁶ Lek. med. K. Jędrychowski, *Możesz być świętym, czyli Dekalog pomocy nieprzytomnemu*, „Amicus” 2016, nr 3 (7), s. 23–26.

²⁰⁷ R. Włodarczyk, *Bezpieczeństwo zdrowia pacjenta*, „Amicus” 2017, nr 4 (12), s. 30–31.

²⁰⁸ J. Chądyńska, *Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach zimą*, „Amicus” 2018, nr 4 (16), s. 21–22.

²⁰⁹ J. Chądyńska, *Co to jest Internetowe Konto Pacjenta*, „Amicus” 2021, nr 3 (27), s. 30–31.

²¹⁰ *Profesor Piotr Chłosta. Co urologowi w duszy gra. Rozmawiała Izabela Opalińska*, „Amicus” 2016, nr 1 (5), s. 36–39.

²¹¹ I. Opalińska, *Wicemistrz brazylijskiego Jiu-Jitsu z ŚCO*, „Amicus” 2016, nr 3 (7), s. 28–29.

²¹² K. Gryciak, *Cierpienie wymaga większej odwagi niż śmierć*, „Amicus” 2016, nr 2 (6), s. 33.

²¹³ K. Gryciak, *Oswoić umieranie*, „Amicus” 2016, nr 3 (7), s. 39.

W listopadowym numerze z 2016 roku pojawiła się pierwsza recenzja książki Joanny Kryńskiej i Tomasza Marca pt. *Onkolodzy. Walka na śmierć i życie* (Warszawa: De Facto), będącej zapisem rozmów autorów z ośmioma lekarzami tej specjalności²¹⁴. Izabela Opalińska zrecenzowała również książkę Tomasza Rejmana, *Żyć każdym dniem. Na bakier z rakiem* (Warszawa: Warszawska Firma Wydawnicza) z 2020 roku, opisującą ciężką chorobę nowotworową żony, koncentrującą się na „zarządzaniu” terapią, kontaktami z lekarzami, stresem i nadzieją²¹⁵. Joanna Chądzyńska omówiła drugi zbiorek poezji Amazonek pt. *Brać udział, trwać i znaczyć*, wydany nakładem Świętokrzyskiego Klubu Amazonki przy ŚCO w 2020 r. (pierwszy ukazał się w 2008 roku)²¹⁶.

Ogłaszane są konkursy — np. na napisanie recenzji na temat książki ks. Jana Kaczkowskiego pt. *Szalu nie ma, jest rak*²¹⁷. Zwycięzca miał otrzymać podpisany egzemplarz publikacji z autografem autora.

ŚCO umila pacjentom pobytu w placówce różnymi koncertami — świątecznym góralskim kołędowaniem, koncertem piosenki francuskiej i innymi²¹⁸. Prezentowane są wystawy będące artystycznym zapisem zmagania z rakiem²¹⁹.

Reasumując, Joanna Chądzyńska oraz Izabela Opalińska znalazły interesującą i przekonującą formułę komunikowania Świętokrzyskiego Centrum Onkologii z pacjentami. Artykuły, wywiady ze specjalistami lekarzami, kampanie profilaktyki zapobiegania i leczenia różnych chorób onkologicznych przybliżają codzienną pracę wszystkich oddziałów służących chorym. Posługując się różnymi formami komunikowania takimi jak czasopismo, nowe i nowe nowe media starają się dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców. Dzięki informacjom zawartym w tych jasno sformułowanych przekazach, posługujących się zrozumiałym językiem, pacjenci zdecydowanie mogą czuć się bardziej bezpieczni, co sprzyja procesom leczenia. Wiarygodności zamieszczanym w „Amicusie” materiałom dodaje dołączona często bibliografia, dzięki której zainteresowani pacjenci mogą poszerzyć swoją wiedzę.

Nie do przecenienia są funkcje, jakie spełnia periodyk: informacyjna i edukacyjna, ale także terapeutyczna oraz kulturotwórcza. Można także mówić o funkcji integracyjnej, skoro pacjenci w trakcie lub po wyleczeniu działają w różnych organizacjach okołonkologicznych stworzonych na ich potrzeby. Zatem magazyn spełnia cel, jaki przyświecał jego powstaniu — służyć pacjentom jako przyjaciel-przewodnik. Zbadana zawartość treściowa pisma jest odzwierciedleniem kalendarza

²¹⁴ K. Gryciak, *Onkolodzy*, „Amicus” 2016, nr 4 (8), s. 37.

²¹⁵ I. Opalińska, *Żyć każdym dniem. Na bakier z rakiem*, „Amicus” 2020, nr 1 (21), s. 30–31.

²¹⁶ J. Chądzyńska, *Poezja Świętokrzyskich Amazonek*, „Amicus” 2020, nr 4 (24), s. 30–32.

²¹⁷ *Konkurs*, „Amicus” 2016, nr 2 (6), s. 38.

²¹⁸ J. Chądzyńska, *Pacjentom na święta*, „Amicus” 2017, nr 4 (12), s. 10–11; I. Opalińska, *Pod błękitnym niebem Paryża w ŚCO*, „Amicus” 2018, nr 1 (13), s. 39; też, *Góralskie kołędowanie w ŚCO*, „Amicus” 2018, nr 4 (16), s. 28–29; też, *Koncert na jeden głos*, tamże, s. 38.

²¹⁹ I. Opalińska, „*To się nie zdarza*” — *fotografią w raka*, „Amicus” 2019, nr 4 (20), s. 7–10.

wydarzeń medycznych na świecie — prezentowanie obchodów dni różnych typów raka i związanych z tym programów informacyjno-profilaktycznych, pogłębiają wiedzę czytelników, co może przekładać się na jakość ich życia. Programy szczepień, otwartych dni, akcji wsparcia przez różne organizacje skłaniają do refleksji i skorzystania z oferowanych możliwości. Zdecydowanie przydałoby się interaktywne wydanie sieciowe pisma, które usprawniłoby i pogłębiłoby kanały porozumiewania się ŚCO z pacjentami.

Bibliografia

Z uwagi na wielość prasowych odniesień, które dostępne są w przypisach wykazano jedynie dzieła zwarte i inne źródła.

Barraclough J., *Rak i emocje. Praktyczny przewodnik po psychoonkologii*, Warszawa 1997.
Brać udział, trwać i znaczyć, Kielce 2020 (wyd. I Kielce 2008) — drugi zbiorek poezji Amazonek.

Szalu nie ma, jest rak. Z ks. Janem Kaczkowskim rozmawia Katarzyna Jabłońska, Kraków 2013.

Kryńska J., Marzec T., *Onkolodzy. Walka na śmierć i życie*, Warszawa 2016.

Rejman T., *Żyć każdym dniem. Na bakier z rakiem*, Warszawa 2020.

Inne

Film *Chemia*, w reż. Bartosza Prokopowicza z 2015 roku.

Film *Moje córki krowy*, w reż. Kingi Dębskiej z 2016 roku.